

UCHWAŁA NR XXIV.237.2026

RADY GMINY KLEMBÓW

z dnia 24 czerwca 2026 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów na lata 2026-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1, art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639), Rada Gminy Klembów uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów na lata 2026-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Klembowie koordynuje realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów na lata 2026-2030.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Klembów.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy

/-/ Michał Wąsik

UZASADNIENIE

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Dokument ten określa strategiczne kierunki działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczyniać się do zapobiegania i rozwiązania problemów społecznych, a także do zminimalizowania ich skutki.

Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów z zakresu profilaktyki, jak i interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

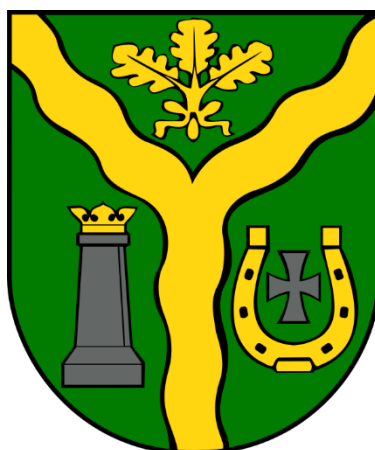
Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Załącznik do Uchwały nr XXIV.237.2026

Rady Gminy Klembów

z dnia 24 czerwca 2026 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów na lata 2026-2030

Klembów, 2026

Opracowanie: Pracownia 3E

www.pracownia3e.pl

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	5
1.1.	Wstęp.....	5
1.2.	Kontekst prac nad SRPS	6
1.3.	Podstawy prawne.....	7
1.4.	Strategiczne dokumenty Gminy	9
1.5.	Położenie Gminy Klembów	11
1.6.	Metodologia i źródła danych	12
2.	Kluczowe wnioski z diagnozy	13
2.1.	Diagnoza sytuacji społecznej – syntetycznie	13
2.2.	Perspektywa seniorów i seniorek.....	15
2.3.	Usługi społeczne w gminie – stan i dostępność	17
2.4.	Podmioty ekonomii społecznej i NGO – potencjał do realizacji usług społecznych	19
2.5.	Prognoza zmian	21
3.	Analiza SWOT	23
4.	Kierunki strategiczne	29
4.1.	Wizja, misja, cel główny	29
4.2.	Kierunki, działania i wskaźniki.....	30
5.	Metody i sposoby realizacji celu	34
5.1.	Wdrażanie.....	34
5.2.	Ramy finansowe.....	37
5.3.	Monitoring i ewaluacja.....	39
	ANEKS – Diagnoza	43
	A1 Analiza danych statystycznych.....	43
	A 1.1 Demografia	43
	A 1.2 Pomoc społeczna	44
	A 1.3 Bezrobocie.....	46
	A 1.4 Przestępczość	47
	A 1.5 Programy i projekty w ramach pomocy społecznej	47
	A 1.6 Identyfikacja trendów na podstawie danych	49
	A2 Potrzeby i oczekiwania na podstawie badania	52
	A 2.1 Profil osób wypełniających.....	52

A 2.2 Życie w gminie Klembów	59
A 2.3 Problemy społeczne	67
A 2.4 Działania pomocy społecznej	71
A 2.5 Inne.....	77
A 2.6 Perspektywa seniorek i seniorów.....	79
Spis tabel.....	82

1. Wprowadzenie

1.1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030 (dalej: SRPS lub Strategia) stanowi podstawowy dokument planistyczny gminy w obszarze lokalnej polityki społecznej. Jej celem jest wyznaczenie kierunków działań odpowiadających na aktualne i prognozowane potrzeby mieszkańców, przy uwzględnieniu uwarunkowań demograficznych, społecznych i instytucjonalnych oraz możliwości lokalnego systemu wsparcia.

Dokument został opracowany w oparciu o analizę danych statystycznych, informacje pochodzące z bieżącej sprawozdawczości jednostek organizacyjnych gminy – w szczególności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – a także wyniki badań ankietowych i spotkania przeprowadzonego w Klubie Seniora. Zastosowane podejście łączy analizę ilościową z elementami diagnozy jakościowej, co umożliwia lepsze rozpoznanie problemów o charakterze złożonym oraz barier utrudniających mieszkańcom korzystanie z dostępnych form wsparcia.

Strategia składa się z części diagnostycznej, obejmującej charakterystykę sytuacji społeczno-demograficznej gminy, analizę skali i struktury korzystania z pomocy społecznej oraz identyfikację kluczowych problemów i potrzeb mieszkańców. Uzupełnieniem diagnozy jest analiza trendów i prognoza zmian, wskazująca na kierunki rozwoju sytuacji społecznej w perspektywie kolejnych lat.

Na podstawie wyników diagnozy i prognozy zmian opracowano analizę SWOT, która stanowi bezpośrednią podstawę do sformułowania celów strategicznych oraz kierunków działań. Część strategiczna dokumentu określa cele strategiczne, kierunki działań, przykładowe działania oraz wskaźniki ich realizacji. Integralną częścią Strategii jest także opis zasad jej wdrażania, monitorowania i ewaluacji, oparty w dużej mierze na danych już gromadzonych w ramach bieżącej sprawozdawczości, co pozwala zachować ciągłość monitoringu i ograniczyć dodatkowe obciążenia organizacyjne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030 stanowi kontynuację działań podejmowanych w ramach Strategii obowiązującej w latach 2021–2025. Zachowuje ona ciągłość kluczowych kierunków lokalnej polityki

społecznej, takich jak wsparcie rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, rozwój pracy socjalnej i usług środowiskowych, przeciwdziałanie izolacji społecznej oraz współpraca międzyinstytucjonalna. Jednocześnie dokument uwzględnia zmiany, jakie zaszły w sytuacji społecznej gminy w ostatnich latach, oraz wnioski wynikające z dotychczasowej realizacji działań, w tym rosnącą złożoność problemów społecznych, znaczenie wczesnej interwencji oraz potrzebę zapewnienia realnej dostępności usług dla mieszkańców.

1.2. Kontekst prac nad SRPS

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wskazuje, że gmina jest wspólnotą samorządową, a do jej zadań własnych należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, służące zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty. Wśród tych zadań ustawodawca wymienia m.in. sprawy z zakresu pomocy społecznej.

Z kolei ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Ustawa określa jednocześnie minimalny zakres tego dokumentu, obejmujący w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian, określenie celów strategicznych i kierunków działań, sposób realizacji strategii oraz wskaźniki realizacji działań.

W kontekście zakresu strategii istotne znaczenie ma także ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, która wprowadza definicję usług społecznych oraz wskazuje katalog obszarów tych usług, obejmujących m.in. pomoc społeczną, wspieranie rodziny, ochronę zdrowia, edukację, mieszkalnictwo oraz reintegrację społeczną i zawodową. Rozwiązania przyjęte w niniejszej Strategii wpisują się w podejście zakładające rozwój lokalnych usług społecznych realizowanych możliwie blisko miejsca zamieszkania mieszkańców.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi narzędzie planowania działań, których wdrożenie ma przyczyniać się do ograniczania negatywnych zjawisk społecznych, takich jak ubóstwo, samotność osób starszych, ograniczona samodzielność osób z niepełnosprawnościami, problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia czy przemoc domowa. Problemy te, choć doświadczane indywidualnie przez osoby i rodziny, wywierają długofalowy wpływ na funkcjonowanie całej

społeczności lokalnej, co uzasadnia podejmowanie skoordynowanych działań przez samorząd gminny we współpracy z instytucjami pomocy społecznej oraz innymi podmiotami działającymi w środowisku lokalnym.

Zarządzanie gminą, w tym w obszarze polityki społecznej, wymaga podejścia strategicznego opartego na rzetelnej diagnozie, analizie trendów oraz planowaniu działań w partnerstwie międzysektorowym. Aktualnym kontekstem dla lokalnej polityki społecznej w Gminie Klembów jest równoległe wzmocnienie podejścia usługowego i środowiskowego, związanego z procesem deinstytucjonalizacji oraz rozwojem lokalnych usług społecznych, co znajduje odzwierciedlenie w „Lokalnym planie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych”.

Niniejsza Strategia jest komplementarna z kluczowymi dokumentami rozwojowymi gminy, w szczególności ze Strategią Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035, w której jeden z celów strategicznych dotyczy jakości życia mieszkańców, integracji społecznej oraz dostępności usług publicznych. Strategia uwzględnia także wnioski wynikające z corocznej oceny zasobów pomocy społecznej, stanowiącej – zgodnie z ustawą – podstawę planowania działań i budżetu gminy w obszarze polityki społecznej.

1.3. Podstawy prawne

Podstawą opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów są przepisy prawa określające zadania gminy w sferze spraw społecznych oraz organizację i zasady funkcjonowania systemu pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, a do zadań własnych należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, w tym w szczególności dotyczące zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej.

Kluczowym aktem prawnym w obszarze polityki społecznej na poziomie gminy jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która wprost wskazuje obowiązek opracowania strategii (art. 17 ust. 1 pkt 1) oraz określa minimalny zakres treści strategii (art. 16b). W realizacji zadań gminy istotne znaczenie mają także rozwiązania dotyczące rozwoju usług społecznych – w tym możliwość organizowania

ich w formule centrum usług społecznych na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Opracowując niniejszą Strategię uwzględniono również akty prawne komplementarne dla obszaru problemów społecznych i systemu wsparcia, w szczególności są to:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
3. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
4. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
5. Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia.
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
10. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
11. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.
12. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.
13. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
14. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Zakres obowiązkowych zadań własnych gminy w obszarze pomocy społecznej wynika z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej i obejmuje m.in.: opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej, zapewnienie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych, pracę socjalną, organizowanie usług opiekuńczych, kierowanie do domu pomocy społecznej oraz ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w DPS. Ponadto art. 17 ust. 2 ustawy wskazuje dodatkowe zadania własne gminy (fakultatywne), obejmujące

m.in. programy osłonowe oraz inne działania wynikające z rozeznanych potrzeb lokalnych.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę określa art. 18 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej; obejmują one m.in. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomoc w sytuacjach klęsk żywiołowych lub ekologicznych oraz realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

Działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klembowie obejmują działania osłonowe i aktywizujące w celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie rozwiązać wykorzystując własne uprawnienia i możliwości. Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienia im bytowania w warunkach odpowiadających godności ludzkiej.

1.4. Strategiczne dokumenty Gminy

Strategia Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035

Strategia Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035 jest nadrzędnym dokumentem planistycznym określającym długofalowe kierunki rozwoju gminy. Dokument wyznacza cele strategiczne w obszarach rozwoju przestrzennego, gospodarczego i społecznego, w tym w szczególności odnosi się do jakości życia mieszkańców, dostępności usług publicznych oraz spójności i integracji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030 pozostaje dokumentem komplementarnym wobec Strategii Rozwoju. SRPS doprecyzowuje i operacjonalizuje cele rozwojowe gminy w wymiarze społecznym, wskazując diagnozę problemów i potrzeb mieszkańców, prognozę zmian oraz kierunki działań w obszarze usług społecznych, pracy środowiskowej, wsparcia rodziny, osób starszych oraz osób w trudnej sytuacji życiowej. Realizacja SRPS stanowi tym samym jeden z kluczowych instrumentów wdrażania Strategii Rozwoju w obszarze polityki społecznej.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Klembów

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Klembów został opracowany jako dokument sektorowy, ukierunkowany na rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym oraz stopniowe wzmacnianie wsparcia realizowanego w miejscu zamieszkania mieszkańców. Plan odpowiada na zmieniające się potrzeby społeczno-demograficzne gminy, w szczególności proces starzenia się ludności, wzrost liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz rosnące znaczenie koordynacji działań różnych systemów (pomocy społecznej, zdrowia, edukacji).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030 (Plan) jest spójna z założeniami Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych. SRPS uwzględnia diagnozę potrzeb oraz kierunki rozwoju usług środowiskowych określone w Planie, traktując je jako istotny kontekst dla formułowania celów strategicznych i kierunków działań. Strategia koncentruje się na zapewnieniu realnej dostępności usług społecznych, wzmacnianiu pracy środowiskowej oraz koordynacji lokalnego systemu wsparcia, co pozostaje zgodne z ideą deinstytucjonalizacji i rozwoju usług świadczonych możliwie blisko miejsca zamieszkania mieszkańców.

Relacja dokumentów strategicznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów pełni funkcję dokumentu integrującego wymiar społeczny lokalnej polityki publicznej. W relacji do Strategii Rozwoju Gminy określa ona społeczne aspekty realizacji celów rozwojowych, natomiast w relacji do Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych – zapewnia spójność działań w obszarze pomocy społecznej, usług środowiskowych i pracy z rodziną. Takie usytuowanie SRPS pozwala traktować ją jako dokument operacyjny, wspierający wdrażanie długofalowych kierunków rozwoju gminy w obszarze społecznym.

1.5. Położenie Gminy Klembów

Gmina Klembów jest gminą wiejską położoną w centralnej części województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego, położenie w odległości 28 km od Warszawy sprawia, że znajduje się w strefie największych wpływów stolicy. Gmina Klembów graniczy z gminami Tłuszcz (od wschodu), Radzymin (od zachodu), Dąbrówka (od północy) oraz z gminami Poświętne i Wołomin (obie od południa). Powierzchnia gminy to 85,79 km² (8,98% powierzchni powiatu wołomińskiego).

Położenie Gminy przedstawia poniższa Mapa 1, a sołectwa Gminy przedstawia Mapa 2.

Mapa 1 Położenie Gminy Klembów na tle woj. mazowieckiego i powiatu wołomińskiego

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Klembów

Mapa 2 Mapa sołectw w Gminie Klembów

Źródło: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Klembów, za: SRPS 2019-2025

1.6. Metodologia i źródła danych

Proces opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030 oparto na połączeniu analizy danych zastanych z elementami diagnozy jakościowej oraz konsultacji społecznych. Przyjęta metodologia umożliwia zarówno ocenę skali i struktury problemów społecznych, jak i identyfikację zjawisk trudnych do uchwycenia wyłącznie w oparciu o dane statystyczne.

Podstawę diagnozy stanowiła **analiza danych ilościowych**, pochodzących z dostępnych źródeł statystycznych oraz sprawozdawczości instytucjonalnej.

W szczególności wykorzystano:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych),
- dane i analizy zawarte w corocznej Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS),
- sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klembowie,

- informacje przekazywane przez inne jednostki i instytucje współpracujące z systemem pomocy społecznej (m.in. w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, pieczy zastępczej, usług opiekuńczych).

Analiza danych ilościowych została uzupełniona **diagnozą jakościową**, obejmującą:

- badanie ankietowe skierowane do mieszkańców gminy,
- warsztaty i spotkania konsultacyjne, w tym spotkanie z uczestnikami Klubu Seniora,
- analizę wniosków i obserwacji zgłaszanych przez pracowników instytucji pomocy społecznej oraz innych podmiotów działających w środowisku lokalnym.

Zastosowanie metod jakościowych pozwoliło na pogłębienie interpretacji danych statystycznych oraz identyfikację barier w dostępie do usług, potrzeb środowiskowych i problemów o charakterze złożonym, takich jak samotność, ograniczona mobilność, przeciążenie opiekunów rodzinnych czy trudności w korzystaniu z dostępnych form wsparcia.

Istotnym elementem metodologicznym było także porównanie ustaleń niniejszej Strategii z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klembów na lata 2021–2025, co umożliwiło identyfikację trendów długofalowych, ocenę ciągłości podejmowanych działań oraz dostosowanie kierunków interwencji do zmieniających się uwarunkowań społecznych.

Na podstawie zgromadzonych danych i analiz opracowano prognozę zmian oraz analizę SWOT, stanowiące bezpośrednią podstawę do sformułowania celów strategicznych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji Strategii. Przyjęta metodologia zakłada wykorzystanie danych już gromadzonych w ramach bieżącej sprawozdawczości, co sprzyja zachowaniu ciągłości monitoringu oraz ograniczeniu dodatkowych obciążeń administracyjnych w trakcie realizacji dokumentu.

2. Kluczowe wnioski z diagnozy

2.1. Diagnoza sytuacji społecznej – syntetycznie

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Klembów wskazuje intensywne przemiany demograficzne i społeczne, wynikające przede wszystkim z dynamicznego napływu

nowych mieszkańców oraz stopniowego starzenia się populacji. Wyzwania stojące przed gminą dotyczą przede wszystkim dostosowania systemu wsparcia do zmieniającej się struktury demograficznej, wzmacniania pracy z rodziną, rozwoju usług społecznych oraz wykorzystania potencjału lokalnych podmiotów i kapitału społecznego w sposób skoordynowany i długofalowy.

1. Dynamika demograficzna jako kluczowy czynnik kształtujący potrzeby społeczne

Gmina Klembów charakteryzuje się wzrostem liczby ludności, napędzanym dodatnim saldem migracji, głównie z obszaru Warszawy i sąsiednich gmin. Wzrost ten dotyczy zarówno rodzin z dziećmi, jak i osób w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym, choć umiarkowanym, procesie starzenia się społeczności lokalnej. Skutkiem tych trendów jest rosnąca presja na system usług społecznych, w szczególności w obszarach wsparcia rodziny, edukacji, opieki, zdrowia oraz integracji nowych mieszkańców ze społecznością lokalną.

2. Relatywnie dobra sytuacja dochodowa, ale narastanie problemów złożonych

Dane statystyczne i informacje z GOPS wskazują na spadek skali ubóstwa i bezrobocia rejestrowanego. Jednocześnie obserwuje się wzrost znaczenia problemów o charakterze złożonym, takich jak długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz problemy zdrowia psychicznego. Coraz częściej są to sytuacje, w których kluczowe znaczenie ma nie tyle wsparcie finansowe, ile praca socjalna, koordynacja pomocy oraz dostęp do usług środowiskowych.

3. Rosnąca rola pracy socjalnej i wsparcia pozafinansowego

System pomocy społecznej w Gminie Klembów w coraz większym stopniu opiera się na działaniach pozafinansowych. Zmniejsza się liczba rodzin korzystających wyłącznie ze świadczeń pieniężnych, a rośnie skala pracy socjalnej oraz tzw. „czystej pracy socjalnej”. Wskazuje to na zmianę profilu klientów pomocy społecznej – od osób w kryzysie dochodowym ku rodzinom i osobom wymagającym wsparcia w radzeniu sobie z wielowymiarowymi problemami życiowymi (zdrowie, opieka nad dziećmi, uzależnienia, przemoc, dezorganizacja życia rodzinnego).

4. Wyzwania w obszarze rodziny i dzieci

Wyraźnie narastającym problemem jest bezradność opiekuńczo-wychowawcza, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w danych GOPS, jak i w wynikach badań ankietowych. Wzrost ten wiąże się z potrzebą wzmacniania systemu wspierania rodziny, w tym asystentury rodzinnej, działań profilaktycznych oraz współpracy

z placówkami oświatowymi. Jednocześnie piecza zastępcza pozostaje obszarem generującym istotne koszty finansowe i wymagającym długofalowych działań zapobiegających eskalacji problemów rodzinnych.

5. Zdrowie, starzenie się i potrzeba rozwoju usług środowiskowych

Postępujący proces starzenia się ludności, wzrost liczby rodzin dotkniętych chorobą długotrwałą oraz stabilnie wysoki poziom niepełnosprawności wskazują na rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, wspierające i środowiskowe. Szczególnego znaczenia nabierają rozwiązania umożliwiające jak najdłuższe funkcjonowanie osób starszych i niesamodzielnych w środowisku lokalnym, w tym mieszkania wspomagane, usługi opiekuńcze oraz wsparcie dla opiekunów nieformalnych.

6. Problemy alkoholowe i przemoc – niska widoczność statystyczna, wysokie obciążenie systemowe

Choć przemoc domowa i uzależnienia nie zawsze występują jako formalne przesłanki przyznawania pomocy społecznej, dane dotyczące procedur „Niebieskie Karty” oraz pracy zespołów interdyscyplinarnych wskazują na istotne obciążenie systemu interwencji i koordynacji. Alkoholizm pozostaje problemem dotyczącym całe systemy rodzinne, generującym ryzyka dla dzieci, relacji rodzinnych oraz długofalowej integracji społecznej.

7. Potencjał społeczny i kapitał lokalny

Badanie ankietowe potwierdza stosunkowo wysoką ocenę jakości życia w gminie oraz pozytywne postrzeganie instytucji publicznych i organizacji społecznych. Silnym zasobem Gminy Klembów są relacje sąsiedzkie, aktywność sołectw, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, a także wysoki poziom gotowości mieszkańców do wzajemnej pomocy. Jednocześnie widoczne są luki w ofercie czasu wolnego dla młodzieży i seniorów oraz bariery transportowe, ograniczające dostęp do usług i aktywności społecznej.

2.2. Perspektywa seniorów i seniorek

Wnioski z warsztatu przeprowadzonego z uczestniczkami i uczestnikami Klubu Seniora potwierdzają oraz pogłębiają wyniki diagnozy ilościowej i jakościowej, wskazując na kluczowe wyzwania związane z procesem starzenia się społeczności lokalnej oraz funkcjonowaniem osób starszych w środowisku zamieszkania.

Izolacja społeczna

Jednym z najistotniejszych problemów identyfikowanych przez seniorki i seniorów jest postępująca izolacja społeczna części osób starszych, w szczególności tych, które rzadko wychodzą z domu i nie korzystają z dostępnej oferty aktywności. Zjawisko to związane jest nie tylko z ograniczeniami zdrowotnymi, ale również z barierami psychologicznymi, utrwalonymi wzorcami kulturowymi oraz poczuciem wstydu przed korzystaniem z pomocy. Samotność i wycofanie społeczne są często pogłębiane przez brak wystarczającego wsparcia ze strony rodziny oraz zmieniający się model relacji międzypokoleniowych.

Wyzwania infrastrukturalne

Uczestnicy warsztatu wskazywali, że dostępność transportowa i infrastrukturalna gminy jest zróżnicowana terytorialnie. W części miejscowości dojazd do lekarza, urzędu czy sklepu jest oceniany jako wystarczający, jednak w innych obszarach występują istotne bariery związane z komunikacją publiczną, bezpieczeństwem ruchu pieszego, brakiem elementów infrastruktury sprzyjających osobom starszym (m.in. barierek, bezpiecznych ciągów pieszych). Bariery te wpływają na ograniczenie samodzielności oraz zmniejszenie gotowości do podejmowania aktywności poza domem.

Niewystarczająca opieka specjalistyczna

W obszarze zdrowia i opieki seniorzy podkreślali trudności w dostępie do opieki specjalistycznej, w szczególności związane z długim czasem oczekiwania na wizyty, koniecznością dojazdów poza gminę oraz brakiem jasnej informacji o dostępnych formach wsparcia. Jednocześnie wyraźnie artykułowana była potrzeba rozwoju usług środowiskowych i mobilnych, takich jak wizyty specjalistów w domu, wsparcie pielęgniarstwa środowiskowego, rehabilitacja domowa czy doradztwo w zakresie poruszania się po systemie ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

Niska świadomość dotycząca starzenia się

Istotnym wnioskiem z warsztatu jest potrzeba systemowej pracy nad zmianą świadomości społecznej – zarówno wśród samych seniorów, jak i ich rodzin. Uczestnicy wskazywali na brak wiedzy dotyczącej procesów starzenia się, chorób wieku podeszłego oraz potrzeb osób niesamodzielnych, co utrudnia adekwatne reagowanie na pojawiające się problemy i często prowadzi do ich eskalacji. Podkreślano konieczność działań informacyjnych, edukacyjnych oraz wzmacniania odpowiedzialności rodzin za wsparcie osób starszych.

Integracja

W obszarze aktywności i integracji społecznej seniorzy wysoko oceniali funkcjonowanie Klubu Seniora oraz istniejącą ofertę zajęć, jednocześnie wskazując na potrzebę jej dalszego rozwoju i większego zróżnicowania terytorialnego. Zgłaszano zapotrzebowanie na tworzenie kolejnych miejsc aktywności senioralnej w innych miejscowościach gminy, rozwój zajęć kulturalnych, wyjazdów integracyjnych oraz działań sprzyjających aktywizacji osób dotychczas biernych. Wskazywano również na potrzebę działań międzypokoleniowych oraz lepszego włączania seniorów w życie lokalnych społeczności.

Potencjały gminy

Jednocześnie uczestnicy warsztatu podkreślali liczne zasoby Gminy Klembów, takie jak poczucie bezpieczeństwa, dostęp do terenów zielonych, estetykę przestrzeni publicznej oraz stosunkowo silne więzi sąsiedzkie. Zasoby te stanowią istotną podstawę do dalszego rozwoju usług społecznych i działań integracyjnych, pod warunkiem ich świadomego i skoordynowanego wzmacniania.

2.3. Usługi społeczne w gminie – stan i dostępność

System usług społecznych w Gminie Klembów opiera się na działaniach realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz współpracujące instytucje i podmioty lokalne, w tym placówki oświatowe, ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe oraz struktury nieformalne. Analiza dostępnych danych wskazuje, że gmina dysponuje podstawowym zapleczem instytucjonalnym umożliwiającym realizację ustawowych zadań z zakresu pomocy społecznej, jednak zmieniające się uwarunkowania demograficzne i społeczne generują rosnące zapotrzebowanie na usługi o charakterze środowiskowym, zintegrowanym i specjalistycznym.

Dominującą rolę w systemie wsparcia pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, realizujący zarówno świadczenia pieniężne, jak i działania pozafinansowe, w tym pracę socjalną. Dane z ostatnich lat wskazują na spadek liczby rodzin korzystających wyłącznie ze świadczeń finansowych, przy jednoczesnym wzroście znaczenia pracy socjalnej oraz działań wymagających indywidualnego podejścia i koordynacji wsparcia. Oznacza to zmianę charakteru pomocy – od interwencji dochodowych ku wsparciu w sytuacjach problemów złożonych.

W obszarze wsparcia rodziny realizowane są działania z zakresu asystentury rodzinnej oraz pracy z rodziną, a równolegle gmina ponosi koszty związane z systemem pieczy zastępczej. Dane GOPS wskazują, że piecza zastępcza generuje znaczące koszty, a jednocześnie rosnąca w przesłankach pomocy bezradność opiekuńczo-wychowawcza potwierdza znaczenie działań profilaktycznych i pracy z rodziną dla ograniczania eskalacji problemów prowadzących do umieszczania dzieci w pieczy.

W zakresie wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami funkcjonują podstawowe formy pomocy, w tym usługi opiekuńcze, asystent osobisty oraz działania aktywizujące (m.in. Klub Seniora). System ten zapewnia pewien poziom bezpieczeństwa socjalnego, jednak jego zakres i forma nie zawsze odpowiadają na zróżnicowane potrzeby wynikające z postępującego starzenia się populacji oraz wzrostu liczby osób o ograniczonej samodzielności.

Dostępność usług społecznych w gminie jest zróżnicowana terytorialnie i funkcjonalnie. W części obszarów mieszkańcy mają stosunkowo łatwy dostęp do instytucji wsparcia i podstawowych usług, w innych natomiast występują bariery związane z odległością, transportem, mobilnością osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz z ograniczoną ofertą usług specjalistycznych. Dostęp do usług zdrowotnych, zwłaszcza specjalistycznych, w dużej mierze wymaga korzystania z placówek poza terenem gminy, co wiąże się z koniecznością organizowania dojazdów i wydłużonym czasem oczekiwania. W praktyce oznacza to, że część mieszkańców – szczególnie osoby starsze, samotne lub o ograniczonej sprawności – napotyka trudności w realnym korzystaniu z dostępnych świadczeń.

Z perspektywy użytkowników usług istotną barierą pozostaje również dostęp do informacji – wiedza o tym, z jakich form wsparcia można skorzystać, jakie warunki należy spełnić oraz gdzie zgłosić potrzebę pomocy. Problem ten dotyczy w szczególności osób starszych oraz rodzin w sytuacjach nagłych kryzysów zdrowotnych lub opiekuńczych.

Analiza stanu i dostępności usług społecznych wskazuje na występowanie luk w systemie wsparcia. W szczególności dotyczy to niewystarczających usług środowiskowych, takich jak wsparcie mobilne, wizyty domowe specjalistów, koordynacja pomocy zdrowotnej i społecznej czy działania ukierunkowane na osoby, które nie korzystają samodzielnie z oferty instytucjonalnej. Ograniczony jest również zakres usług skierowanych do opiekunów nieformalnych, w tym rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, niesamodzielnymi lub z niepełnosprawnościami.

Brak systemowych rozwiązań w tym obszarze zwiększa ryzyko przeciążenia opiekunów oraz eskalacji problemów wymagających interwencji instytucjonalnej.

W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i uzależnieniom widoczna jest rozbieżność pomiędzy formalnymi przesłankami przyznawania pomocy a rzeczywistą skalą interwencji, co potwierdzają dane dotyczące procedur „Niebieskie Karty” oraz pracy zespołów interdyscyplinarnych. Wskazuje to na wysokie obciążenie systemu interwencyjnego przy jednoczesnym ograniczonym wykorzystaniu narzędzi długofalowej pracy z rodziną. Istotną luką pozostaje także ograniczona skala współpracy i koordynacji działań pomiędzy różnymi podmiotami realizującymi usługi społeczne. Nie zawsze jest wykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, grup nieformalnych oraz lokalnych liderów.

2.4. Podmioty ekonomii społecznej i NGO – potencjał do realizacji usług społecznych

Podmioty ekonomii społecznej oraz organizacje pozarządowe stanowią istotny element lokalnego systemu usług społecznych w Gminie Klembów, zarówno jako realizatorzy działań wspierających mieszkańców, jak i jako nośniki kapitału społecznego, aktywności obywatelskiej oraz inicjatyw oddolnych. Ich potencjał wynika przede wszystkim z bliskości wobec lokalnej społeczności, znajomości jej potrzeb oraz elastyczności działania, która uzupełnia ofertę instytucjonalną gminy.

Na terenie gminy identyfikowane są organizacje pozarządowe oraz inicjatywy i grupy nieformalne. W badaniu ankietowym mieszkańcy wskazywali korzystanie m.in. z aktywności organizowanych przez instytucje kultury, udział w wydarzeniach sportowych i kulturalnych, działania na rzecz lokalnej społeczności oraz aktywność w małych grupach nieformalnych (np. spotkania w gronie seniorów). W odpowiedziach własnych wskazywano również konkretne organizacje i inicjatywy lokalne. Jednocześnie GOPS wskazuje na wspieranie inicjatyw społecznych/NGO, w tym dofinansowanie projektów realizowanych lokalnie.

Potencjał organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w Gminie Klembów opiera się przede wszystkim na ich zakorzenieniu w środowisku lokalnym, zdolności do docierania do osób mniej widocznych dla instytucji publicznych oraz umiejętności budowania relacji opartych na

zaufaniu. Dotyczy to w szczególności pracy z seniorami, rodzinami z dziećmi, osobami zagrożonymi izolacją społeczną oraz mieszkańcami rzadziej korzystającymi z oferty instytucjonalnej.

Jednocześnie analiza treści diagnozy wskazuje, że potencjał organizacji pozarządowych oraz inicjatyw lokalnych nie jest obecnie wykorzystywany w sposób systemowy w obszarze realizacji usług społecznych. W SRPS widoczna jest przede wszystkim aktywność organizacji i grup nieformalnych w formie działań projektowych, wydarzeń lokalnych oraz inicjatyw o charakterze animacyjnym i integracyjnym. Brakuje natomiast rozwiązań umożliwiających trwałe włączanie tych podmiotów w realizację usług społecznych o charakterze ciągłym, realizowanych w oparciu o stabilne mechanizmy współpracy z gminą.

Dostępne w SRPS dane nie obejmują szczegółowej diagnozy potencjału organizacyjnego, kadrowego ani finansowego PES i NGO, co ogranicza możliwość jednoznacznej oceny ich gotowości do realizacji usług społecznych wymagających spełnienia określonych standardów, ciągłości działań oraz prowadzenia sprawozdawczości. Jednocześnie charakter dotychczas identyfikowanych aktywności wskazuje, że sektor społeczny pełni obecnie przede wszystkim funkcję uzupełniającą wobec systemu instytucjonalnego, a nie rolę stałego realizatora usług.

Istotnym ograniczeniem ujawnionym w diagnozie jest brak formalnych mechanizmów koordynacji współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, inicjatywami lokalnymi a instytucjami publicznymi. W efekcie działania podejmowane są często równolegle lub punktowo, bez trwałego powiązania z celami lokalnej polityki społecznej oraz bez osadzenia ich w długofalowym systemie wsparcia mieszkańców. Jednocześnie SRPS wskazuje na wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców, w tym wolontariuszy oraz lokalnych liderów działających w ramach sołectw, klubów, kół zainteresowań oraz inicjatyw nieformalnych. Aktywność ta stanowi istotny zasób gminy, szczególnie w obszarze integracji społecznej, animacji środowiskowej oraz wsparcia sąsiedzkiego. Działania te pełnią ważną funkcję wspierającą i integracyjną, uzupełniając ofertę instytucjonalną.

Podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe oraz inicjatywy lokalne w Gminie Klembów dysponują potencjałem do szerszego włączania się w realizację działań społecznych, zwłaszcza o charakterze środowiskowym, animacyjnym i integracyjnym. Potencjał ten, zgodnie z ustaleniami diagnozy, może być stopniowo wzmacniany poprzez rozwój bardziej uporządkowanych form współpracy, lepszą

koordynację działań oraz powiązanie aktywności sektora społecznego z priorytetami polityki społecznej gminy.

2.5. Prognoza zmian

Prognoza zmian sytuacji społecznej w Gminie Klembów została opracowana w oparciu o analizę danych zawartych w niniejszej Strategii, wyniki badań ankietowych i warsztatów konsultacyjnych oraz porównanie ustaleń z poprzednim okresem planistycznym. Uwzględnia ona zarówno obserwowane trendy demograficzne i społeczne, jak i doświadczenia wynikające z ciągłości lokalnego diagnozowania i planowania polityki społecznej.

W perspektywie obowiązywania Strategii należy zakładać **utrzymanie trendu wzrostu liczby mieszkańców**, wynikającego głównie z migracji osiedleńczych, przy jednoczesnym stopniowym starzeniu się populacji. Oznacza to dalsze zwiększanie liczby gospodarstw domowych zróżnicowanych pod względem struktury wiekowej i potrzeb – od rodzin z dziećmi po jednoosobowe gospodarstwa osób starszych. Konsekwencją tych procesów będzie rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne o charakterze lokalnym i środowiskowym, w szczególności w obszarze wsparcia rodziny, seniorów, osób niesamodzielnych oraz integracji nowych mieszkańców ze społecznością lokalną.

Analiza danych z aktualnej SRPS oraz porównanie z poprzednią strategią wskazują, że w kolejnych latach problemy dochodowe będą odgrywać coraz mniejszą rolę jako jedyne źródło trudności życiowych, natomiast narastać będzie znaczenie problemów złożonych, takich jak długotrwała choroba, niepełnosprawność, problemy zdrowia psychicznego, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, samotność oraz przeciążenie opiekunów rodzinnych. Prognozuje się dalszy **wzrost zapotrzebowania na pracę socjalną**, poradnictwo, koordynację wsparcia oraz działania profilaktyczne, realizowane we współpracy z innymi instytucjami lokalnymi.

W perspektywie średnioterminowej można spodziewać się zwiększonego oczekiwania dotyczącego **dostępności usług społecznych i zdrowotnych**, zwłaszcza specjalistycznych. Utrzymujący się brak specjalistów na terenie gminy, konieczność dojazdów oraz bariery transportowe mogą w coraz większym stopniu ograniczać realne korzystanie z usług przez osoby starsze, samotne i o ograniczonej sprawności.

Wzrośnie znaczenie usług mobilnych, środowiskowych oraz form wsparcia umożliwiających jak najdłuższe funkcjonowanie mieszkańców w miejscu zamieszkania.

Prognoza oparta na danych SRPS wskazuje na utrzymanie się lub dalszy wzrost problemów związanych z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, co może skutkować zwiększonym zapotrzebowaniem na asystenturę rodzinną, działania profilaktyczne oraz współpracę z systemem pieczy zastępczej. Jednocześnie brak wczesnych i skoordynowanych działań środowiskowych może prowadzić do eskalacji problemów rodzinnych, generując zarówno koszty społeczne, jak i finansowe po stronie gminy.

W kolejnych latach należy zakładać utrzymywanie się **rozbieżności pomiędzy skalą problemów społecznych a ich formalną widocznością w statystykach**, zwłaszcza w obszarze przemocy domowej, uzależnień oraz kryzysów rodzinnych. Doświadczenia z poprzedniego i obecnego okresu planistycznego wskazują, że niskie liczby w rejestrach nie muszą oznaczać zmniejszenia skali zjawiska, lecz mogą odzwierciedlać ograniczenia systemu ujawniania i raportowania. Prognozuje się dalsze obciążenie systemu interwencji i pracy międzyinstytucjonalnej.

Zestawienie ustaleń obu strategii pozwala prognozować, że będzie rosło **znaczenie lokalnych zasobów społecznych – organizacji pozarządowych, inicjatyw oddolnych, wolontariatu oraz liderów lokalnych**, zwłaszcza w obszarze animacji, integracji i wsparcia środowiskowego. Jednocześnie brak systemowych mechanizmów współpracy może ograniczać możliwość trwałego włączania tych podmiotów w realizację usług społecznych, co w przyszłości może stać się jednym z kluczowych wyzwań organizacyjnych polityki społecznej gminy.

Prognoza zmian wskazuje, że w okresie obowiązywania Strategii Gmina Klembów będzie mierzyć się z rosnącą złożonością potrzeb społecznych przy jednoczesnym wzroście oczekiwań dotyczących dostępności, jakości i koordynacji usług. Utrzymanie ciągłości diagnozowania i planowania polityki społecznej, opartej na obserwacji długofalowych trendów, stanowi istotny warunek skutecznego reagowania na te zmiany i tworzy podstawę do formułowania realistycznych celów strategicznych.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawieniem mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określeniem zasobów i możliwych zagrożeń. Analiza SWOT identyfikuje i ocenia zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki wpływające na realizację działań zawartych w Strategii i stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz kierunków działań.

Szanse to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają negatywne zjawiska. Zagrożenia to zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Mocne strony wynikają z uwarunkowań wewnętrznych, które poprzez pozytywny wpływ zwiększają możliwości do osiągnięcia celów. Słabe strony to ograniczone zasoby, negatywne czynniki, które osłabiają możliwość osiągnięcia zakładanych celów.

W odniesieniu do Gminy Klembów mocne strony to czynniki wspierające rozwój społeczny, integrację społeczną i zmniejszenie skali marginalizacji społecznej, słabe strony to te czynniki, które mogą ten rozwój utrudniać. Szanse to czynniki zewnętrzne oddziałujące pozytywnie na funkcjonowanie Gminy, na które jednak mieszkańcy i władze mają raczej niewielki wpływ (albo żaden), zagrożenia to takie czynniki, na które wpływ mieszkańców i władz także jest znikomy jednak konsekwencje ich występowania są odczuwane negatywnie. Analiza SWOT została przygotowana w oparciu o diagnozę, zawiera wnioski z przeprowadzonych analiz i odnosi się wyłącznie do kwestii społecznych. Kluczowe zagadnienia, pojawiające się w diagnozie, zostały zebrane i pogrupowane w mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Klembów.

Analiza SWOT została opracowana w oparciu o wyniki diagnozy społecznej oraz prognozę zmian. Wyróżniono czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), które mają / mogą mieć wpływ na realizację Strategii.

S – Mocne strony (czynniki wewnętrzne)

1. Rosnąca rola pracy socjalnej i działań pozafinansowych – wzrost skali pracy socjalnej, w tym tzw. „czystej pracy socjalnej”, co świadczy o zdolności systemu pomocy społecznej do reagowania na problemy o charakterze złożonym, niewynikające wyłącznie z sytuacji dochodowej mieszkańców.
2. Funkcjonujące narzędzia wsparcia rodziny – w gminie realizowane są działania z zakresu asystentury rodzinnej oraz współpracy z systemem pieczy zastępczej, co potwierdza istnienie podstawowych mechanizmów pracy z rodziną w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia dobra dziecka.
3. Działający system interdyscyplinarny w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej – funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i procedur „Niebieskie Karty” świadczy o istnieniu struktur współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze interwencji i koordynacji działań.
4. Istniejące formy aktywizacji i integracji społecznej – funkcjonowanie Klubu Seniora oraz aktywność lokalna mieszkańców, w tym inicjatywy o charakterze integracyjnym i animacyjnym, stanowią istotny zasób społeczny gminy.
5. Doświadczenie gminy we wspieraniu inicjatyw społecznych - realizacja i dofinansowywanie inicjatyw społecznych i projektów lokalnych świadczy o otwartości gminy na współpracę z sektorem społecznym w formule zadaniowej.

W – Słabe strony (czynniki wewnętrzne)

1. Bariery transportowe ograniczające realny dostęp do usług i aktywności społecznej – ograniczona dostępność transportu publicznego w części obszarów gminy istotnie utrudnia korzystanie z usług społecznych, zdrowotnych oraz udział w aktywnościach lokalnych.
2. Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej, w szczególności specjalistycznej – konieczność korzystania z usług poza terenem gminy, długie terminy oczekiwania oraz bariery dojazdowe ograniczają realną dostępność świadczeń, zwłaszcza dla seniorów i o ograniczonej mobilności.
3. Ryzyko samotności i izolacji społecznej części mieszkańców – brak (lub ograniczające się z wiekiem) społeczne aktywności i poczucie samotności, szczególnie wśród seniorów, stanowi wyzwanie dla systemu integracji i wsparcia środowiskowego.

4. Ograniczona skala wybranych usług środowiskowych względem potencjalnych potrzeb – niewielka liczba miejsc w zakresie niektórych form wsparcia (np. mieszkania wspomagane) ogranicza możliwość odpowiedzi na rosnące potrzeby związane z niesamodzielnnością i starzeniem się mieszkańców.
5. Luki w dostępności i spójności danych wykorzystywanych do monitoringu problemów społecznych – brakuje pełnych, bieżących danych w niektórych obszarach (np. bezpieczeństwo), co utrudnia kompleksową ocenę skali zjawisk i planowanie działań.
6. Brak danych potwierdzających funkcjonowanie stałych mechanizmów włączania NGO /PES w realizację usług społecznych – współpraca z organizacjami pozarządowymi opisana jest głównie poprzez realizację inicjatyw i projektów; brak informacji pozwalających potwierdzić systemowe, ciągłe powierzanie realizacji usług społecznych tym podmiotom.

O – Szanse (czynniki zewnętrzne)

1. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania polityki społecznej – programy krajowe i unijne, w tym związane z deinstytucjonalizacją, usługami środowiskowymi, wsparciem seniorów i rodzin, stwarzają możliwość rozwoju oferty usługowej gminy.
2. Rozwój standardów usług społecznych i rozwiązań systemowych na poziomie krajowym i regionalnym – zmiany w polityce społecznej sprzyjają upowszechnianiu usług środowiskowych i integracji działań społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych.
3. Postęp technologiczny w obszarze zdrowia i usług społecznych – rozwój telemedycyny, e-usług i narzędzi cyfrowych może częściowo ograniczać bariery dostępu do specjalistów i informacji.
4. Rosnąca społeczna świadomość potrzeb osób starszych i niesamodzielnych – trendy ogólnokrajowe sprzyjają rozwojowi usług wspierających starzenie się w miejscu zamieszkania oraz wsparciu opiekunów nieformalnych.

T – Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)

1. Zmiany legislacyjne zwiększające zakres zadań JST bez adekwatnego finansowania – nowe obowiązki w obszarze polityki społecznej mogą generować dodatkową presję organizacyjną i finansową na gminę.

2. Wzrost kosztów realizacji usług społecznych i opiekuńczych – inflacja oraz niedobory kadrowe w sektorze usług społecznych i ochrony zdrowia mogą ograniczać dostępność i stabilność świadczeń.
3. Zmiany w modelu rodziny i relacji międzypokoleniowych – spadek dostępności opieki rodzinnej oraz wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych zwiększają zapotrzebowanie na wsparcie instytucjonalne.
4. Ograniczona dostępność kadry medycznej i opiekuńczej w skali kraju – czynniki systemowe wpływają na dostęp do usług zdrowotnych i opiekuńczych również na poziomie lokalnym.
5. Ryzyko wystąpienia sytuacji kryzysowych o charakterze ponadlokalnym – kryzysy zdrowotne, gospodarcze lub społeczne mogą w krótkim czasie zwiększyć skalę potrzeb i obciążyć lokalny system wsparcia.

Zestawienie czynników SWOT – ich wagi i oddziaływanie

Tabela 1 Mocne strony

Lp.	Czynnik	Waga	Oddziaływanie na SRPS
1	Rosnąca skala pracy socjalnej i „czystej pracy socjalnej”	5	Kluczowy zasób operacyjny, który umożliwia reagowanie na problemy złożone i wdrażanie modelu środowiskowego
2	Narzędzia wsparcia rodziny (asystentura, współpraca z pieczę, porad.specjalistyczne)	4	Ograniczają eskalację problemów rodzinnych i koszty długofalowe
3	Funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny / procedury Niebieskiej Karty	4	Zapewniają zdolność interwencji i koordynacji w sytuacjach kryzysowych
4	Klub Seniora i lokalna aktywność integracyjna	3	Wspierają przeciwdziałanie izolacji i budowanie kapitału społecznego
5	Doświadczenie w realizacji i finansowaniu inicjatyw społecznych	3	Tworzy bazę do dalszego rozwoju działań środowiskowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Tabela 2 Słabe strony

Lp.	Czynnik	Waga	Oddziaływanie na SRPS
1	Bariery transportowe	5	Silnie ograniczają realną dostępność wszystkich usług i aktywności
2	Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej (zwłaszcza specjalistycznej)	5	Zwiększa ryzyko niesamodzielności i obciążenie pomocy społecznej
3	Samotność i izolacja społeczna (szczególnie seniorów i osób z niepełnosprawnościami)	4	Pogłębia problemy zdrowotne i społeczne, zwiększa zapotrzebowanie na usługi
4	Ograniczona skala usług środowiskowych (np. mieszkania wspomagane)	3	Ogranicza zdolność systemu do reagowania na starzenie się i większy udział osób z niepełnosprawnością
5	Luki w danych i monitoringu	3	Utrudniają planowanie, ocenę skuteczności i reagowanie wyprzedzające
6	Brak danych o stałych mechanizmach włączania NGO/PES w usługi	3	Ogranicza możliwość systemowego projektowania i wykorzystania potencjału społecznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Tabela 3 Szanse

Lp.	Czynnik	Charakter oddziaływania
1	Zewnętrzne środki finansowe (UE, krajowe)	Wysokie – mogą umożliwić rozwój usług środowiskowych
2	Rozwój standardów usług społecznych i DI	Średnio-wysokie – ułatwia wdrażanie rozwiązań systemowych
3	Telemedycyna i cyfryzacja usług	Średnie – częściowo redukuje bariery dostępu

Lp.	Czynnik	Charakter oddziaływania
4	Wzrost świadomości potrzeb seniorów i opiekunów	Średnie – sprzyja akceptacji działań gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Tabela 4 Zagrożenia

Lp.	Czynnik	Charakter oddziaływania
1	Zmiany legislacyjne bez adekwatnego finansowania	Wysokie – ryzyko przeciążenia systemu gminnego
2	Wzrost kosztów usług i brak kadr	Wysokie – ogranicza skalę i stabilność działań
3	Zmiany w modelu rodziny	Wysokie – zwiększają zapotrzebowanie na wsparcie instytucjonalne
4	Niedobór kadry medycznej /opiekuńczej	Wysokie – poza wpływem gminy, ale silnie oddziałuje lokalnie
5	Kryzysy ponadlokalne	Trudne do przewidzenia, potencjalnie bardzo wysokie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Zestawienie czynników SWOT wskazuje, że w Gminie Klembów **występują kluczowe zasoby instytucjonalne i społeczne**, jednak ich skuteczność jest **istotnie ograniczana przez bariery dostępności, skali usług oraz czynniki zewnętrzne**, na które gmina ma ograniczony wpływ.

Najwyżej ważne słabe strony (transport, dostęp do zdrowia, samotność) mają charakter **horyzontalny** – wpływają na wszystkie grupy odbiorców i wszystkie obszary usług. Jednocześnie najsilniejsze mocne strony (praca socjalna, wsparcie rodziny, koordynacja interdyscyplinarna) mają charakter **procesowy**, co oznacza, że mogą być wykorzystywane jako narzędzia ograniczania skutków zagrożeń zewnętrznych (demografia, koszty, zmiany modelu rodziny).

W praktyce oznacza to, że polityka społeczna gminy powinna koncentrować się na:

- zapewnieniu wczesnych, środowiskowych form wsparcia – zamiast doraźnego reagowania na skutki,
- wzmacnianiu realnej dostępności usług,

- budowaniu koordynacji i ciągłości wsparcia, szczególnie w pracy z rodziną i osobami starszymi,
- kontynuacji kierunków wyznaczonych w poprzedniej strategii, przy jednoczesnym dostosowaniu ich do narastającej złożoności potrzeb.

4. Kierunki strategiczne

4.1. Wizja, misja, cel główny

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klembów na lata 2026-2030 jest dokumentem sektorowym, komplementarnym wobec Strategii Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035, stanowiącej nadrzędny dokument planistyczny wyznaczający kierunki rozwoju gminy w czterech obszarach, w tym w obszarze społecznym.

W wymiarze działań społecznych SRPS wspiera realizację celów rozwojowych gminy i dążenie do osiągnięcia wizji rozwoju w perspektywie 2035 roku. W tym sensie **wizja** określona jako: „**Gmina Klembów – miejsce dobre do życia**” odnosi się także do niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wizja wskazuje m.in. na rozwój w sposób zrównoważony, integrację nowych mieszkańców i poprawę jakości życia.

Misja gminy przyjęta w Strategii Rozwoju 2025–2035 akcentuje rozwój osiedleńczy przy zachowaniu zielono-sielskiego charakteru gminy oraz podnoszenie jakości życia i usług, w tym stopniowe rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego, przy jednoczesnym przygotowaniu gminy do napływu nowych mieszkańców.

Z kolei **misja polityki społecznej Gminy** wynika wprost z założeń ustawy o pomocy społecznej. Wskazano w niej, że **pomoc społeczna ma umożliwiać osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać własnymi zasobami**. Organizacja pomocy odbywa się we współpracy (partnerstwie) m.in. z organizacjami społecznymi i pozarządowymi.

Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych – jako dokumentu wspierającego realizację Strategii Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035 w wymiarze społecznym – przyjmuje kierunek spójny z **celem strategicznym 1**

Strategii: **wysoka jakość życia mieszkańców poprzez rozwój edukacji, integrację społeczną i dostępne usługi publiczne.**

Doprecyzowanie celu głównego zawarto w kierunkach działań, które zostały określone na podstawie diagnozy i analizy SWOT.

4.2. Kierunki, działania i wskaźniki

Z przedstawionej powyżej analizy SWOT wynikają cztery spójne kierunki operacyjne, które przekładają się na cel strategiczny 1 Strategii Rozwoju Gminy Klembów w obszarze polityki społecznej.

Kierunek 1. Dostępność usług społecznych

Jednym z kluczowych wyzwań jest nie tyle brak usług, lecz ograniczona możliwość realnego skorzystania z nich przez mieszkańców. Polityka społeczna powinna więc koncentrować się na usuwaniu barier dostępu (transport ¹, informacja, mobilność), tak aby istniejące i planowane usługi były faktycznie dostępne dla seniorów, osób samotnych i o ograniczonej sprawności.

Działania

1. Koordynowanie wsparcia w dotarciu do usług (w ramach pracy socjalnej i pracy z rodziną – pomoc w organizacji dojazdu, umawianiu wizyt, łączenie dostępnych rozwiązań).
2. Rozwijanie usług realizowanych w miejscu zamieszkania (m. in. usługi opiekuńcze, praca socjalna, wizyty środowiskowe).
3. Uproszczenie i porządkowanie informacji o dostępnych formach wsparcia (uporządkowanie i standaryzacja informacji o dostępnych formach wsparcia w celu ułatwienia mieszkańcom poruszania się po lokalnym systemie usług).

---

¹ Kwestia dostępności transportowej w niniejszej Strategii rozumiana jest nie jako rozwój transportu publicznego sensu stricto, lecz jako warunek realnego dostępu do usług społecznych, zdrowotnych i aktywności lokalnej. Działania w tym obszarze będą realizowane stopniowo i w sposób celowany, w szczególności poprzez rozwiązania wspierające seniorów, osoby samotne i o ograniczonej mobilności w dotarciu do kluczowych usług (np. opieki zdrowotnej, GOPS, form wsparcia senioralnego). Przyjęte podejście zakłada w pierwszej kolejności wykorzystanie i koordynację istniejących zasobów oraz współpracę z partnerami zewnętrznymi, a nie tworzenie nowych, kosztownych systemów transportowych.

4. Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w zakresie dostępności usług zdrowotnych (np. informowanie o dowozach, koordynacja terminów).
5. Współpraca z PCPR i PFRON w celu ograniczania barier funkcjonalnych i wspierania samodzielności osób z niepełnosprawnościami i seniorów (m.in. dofinansowania do sprzętu, turnusów, likwidacji barier).

Wskaźniki

- liczba rodzin /osób objętych pracą socjalną,
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych,
- liczba spraw, w których elementem wsparcia była koordynacja dostępu do usług,
- liczba działań informacyjnych (ulotki, dyżury, komunikaty),
- liczba osób /rodzin objętych wsparciem w ramach działań prowadzonych we współpracy z PCPR /PFRON (np. dofinansowania, likwidacja barier).

Kierunek 2. Profilaktyka, wczesna interwencja i praca środowiskowa

Porównanie obu strategii pokazuje wyraźną ciągłość: już wcześniej wskazywano na znaczenie pracy z rodziną i profilaktyki, a obecna diagnoza potwierdza, że jest to kierunek konieczny wobec wzrostu problemów złożonych (bezradność opiekuńczo-wychowawcza, zdrowie psychiczne, przemoc, uzależnienia).

Działania

1. Utrzymanie i rozwój asystentury rodzinnej.
2. Wzmacnianie „czystej pracy socjalnej” jako narzędzia wczesnej interwencji.
3. Koordynacja działań wokół rodzin z problemami złożonymi (m.in. z zakresu przeciwdziałanie przemocy domowej, uzależnień, problemów opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności, długotrwałej choroby).
4. Profilaktyka i wsparcie rodziny w środowisku lokalnym (we współpracy z placówkami oświatowymi i inicjatywami lokalnymi).
5. Wzmacnianie aktywizacji społecznej i zawodowej osób/rodzin objętych wsparciem GOPS poprzez kierowanie i współpracę z instytucjami rynku pracy (PUP) oraz informowanie o dostępnych formach wsparcia.

Wskaźniki

- liczba rodzin objętych asystenturą,
- liczba rodzin objętych „czystą pracą socjalną”,
- liczba rodzin, wobec których nie doszło do eskalacji do pieczy,
- liczba spotkań / działań koordynacyjnych,
- liczba osób objętych wsparciem, którym udzielono informacji /skierowania do instytucji rynku pracy lub form aktywizacji.

Kierunek 3. Rozwój usług środowiskowych – wsparcie dla starzejącej się społeczności oraz osób z niepełnosprawnościami

Starzenie się mieszkańców, wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw i ograniczona dostępność opieki rodzinnej wymagają dalszego rozwijania usług umożliwiających funkcjonowanie w miejscu zamieszkania. W nowej strategii akcent przesuwają się z „oferty dla seniorów” na usługi wspierające samodzielność oraz opiekunów nieformalnych.

Działania

1. Utrzymanie i rozwój usług opiekuńczych oraz asystenckich w miejscu zamieszkania (kontynuacja i ewentualnie stopniowe zwiększanie skali działań).
2. Wykorzystywanie mieszkań wspomaganych lub treningowych jako elementu systemu wsparcia (utrzymanie i doskonalenie istniejącej formy, a ewentualne rozszerzenie zależy od możliwości organizacyjnych /finansowych).
3. Wzmacnianie działań przeciwdziałających samotności seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (m.in. Klub Seniora, placówki/ośrodki wsparcia dziennego – w tym współpraca z placówkami spoza gminy, działania lokalne).
4. Poradnictwo oraz zajęcia edukacyjne dla osób sprawujących opiekę nad osobami starszymi lub niesamodzielnymi.

Wskaźniki

- liczba godzin /środowisk objętych pracą socjalną,
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych,
- liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganych,
- liczba uczestników działań senioralnych,

- liczba osób starszych objętych pracą socjalną.

Kierunek 4. Współpraca i jakość realizacji usług społecznych

Silne zagrożenia zewnętrzne (np. koszty usług w pomocy społecznej, zmiany społeczne i zmieniające się potrzeby społeczne) oznaczają, że system musi być spójny, uczący się i oparty na danych. Kluczowe staje się wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej, lepsze wykorzystanie danych oraz stopniowe porządkowanie współpracy z sektorem społecznym.

Działania

1. Utrzymanie i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej (GOPS–ZI–oświata–zdrowie) w zakresie pracy z rodziną, przeciwdziałania przemocy domowej i uzależnieniom, wsparcia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
2. Podnoszenie kompetencji kadr i rozwój jakości pracy (szkolenia, wymiana doświadczeń, współpraca z instytucjami regionalnymi, zapewnienie właściwego zaplecza infrastrukturalnego do wykonywania zadań przez osoby realizujące usługi społeczne oraz pracę socjalną).
3. Współpraca z NGO i inicjatywami lokalnymi w realizacji działań integracyjnych i profilaktycznych, spójnych z kierunkami SRPS.

Wskaźniki

- liczba działań zrealizowanych we współpracy z instytucjami /organizacjami,
- liczba przedsięwzięć profilaktycznych/integracyjnych z udziałem partnerów,
- liczba działań rozwojowych kadry (szkolenia /warsztaty /wymiana doświadczeń).

Wskaźniki przekrojowe

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wymaga systematycznego monitorowania postępów działań w sposób spójny, porównywalny i możliwy do realizacji w oparciu o istniejące zasoby organizacyjne gminy. W związku z tym, obok wskaźników przypisanych do poszczególnych kierunków działań,

w Strategii przyjęto zestaw wskaźników przekrojowych, odnoszących się do kluczowych obszarów aktywności pomocy społecznej i pracy środowiskowej.

Wskaźniki przekrojowe umożliwiają ocenę skali i charakteru podejmowanych działań w ujęciu całościowym, niezależnie od ich przypisania do konkretnego kierunku strategicznego. Jednocześnie opierają się one na danych i informacjach już gromadzonych w ramach bieżącej sprawozdawczości jednostek realizujących zadania z zakresu polityki społecznej, co pozwala na zachowanie ciągłości monitoringu oraz ograniczenie dodatkowych obciążeń sprawozdawczych. Przyjęcie takiego rozwiązania sprzyja także porównywalności danych pomiędzy kolejnymi okresami realizacji Strategii i umożliwia bieżącą ocenę adekwatności podejmowanych działań wobec zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Wskaźniki przekrojowe:

- liczba osób korzystających z działań (uczestnicy/odbiorcy),
- liczba i rodzaj świadczeń,
- liczba działań „miękkich” (np. rozmowy motywujące, poradnictwo),
- liczba godzin/środowisk objętych pracą socjalną,
- liczba działań we współpracy z instytucjami i NGO,
- liczba inicjatyw edukacyjnych/integracyjnych.

5. Metody i sposoby realizacji celu

5.1. Wdrażanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klembów na lata 2026-2030 wskazuje kierunki działań, które są wyzwaniem dla całej lokalnej społeczności: dla administracji samorządowej oraz wszystkich instytucji i organizacji, które mogą być jej partnerem w realizacji poszczególnych działań. Wdrażanie Strategii jest długotrwałym procesem, włączającym szerokie grono interesariuszy (jednostki pomocnicze i jednostki organizacyjne, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, etc.) i powinno być realizowane w kolejnych zadaniach:

- wskazanie przez Wójta Gminy osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za wdrażanie Strategii,
- określenie szczegółowych zadań wraz z podziałem kompetencyjnym,

- upowszechnianie założeń Strategii i uwzględnianie obszarów strategicznych (przekazanie informacji poszczególnym partnerom),
- uwzględnienie działań z zakresu Strategii w kolejnych podejmowanych działaniach Gminy,
- systematyczny monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii.

Zadania wskazywane do realizacji Strategii realizowane przez Zespół lub osobę odpowiedzialną za wdrożenie Strategii to:

- koordynacja współpracy pomiędzy interesariuszami (instytucjami, organizacjami pozarządowymi, sołtysami itp.),
- uspołnianie kluczowych dokumentów i zapisywanych w nich działań w zakresie spraw społecznych (jak np. programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii etc.),
- monitorowanie wdrażania Strategii,
- inicjowanie i realizacja działań zawartych w Strategii,
- budowanie atmosfery współpracy wśród partnerów realizujących określone zadania.

Pierwszym zadaniem Zespołu, zrealizowanym w pierwszym kwartale obowiązywania Strategii, będzie przygotowanie „Raportu otwarcia” zawierającego aktualne wartości wskaźników, przyjętych dla monitorowania osiągnięcia celu oraz kierunków Strategii (doprecyzowane wskaźniki z listy przypisanej do kierunków i działań w niniejszej Strategii). Zespół określi także wartości wskaźników do osiągnięcia w najbliższym roku realizacji działań oraz wartości docelowe dla założeń strategicznych (tam, gdzie nie zostały określone). W kolejnych latach realizacji Zespół będzie corocznie określał wartości wskaźników do osiągnięcia w każdym kolejnym roku wdrażania Strategii w raporcie podsumowującym realizację Strategii.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie w dużej mierze od aktywności i zmobilizowania szerokiego spektrum osób, organizacji i instytucji. Częściowo będzie także uwarunkowane wpływem czynników zewnętrznych, jak np. zmiany prawne czy efektywność polityki społecznej i gospodarczej prowadzonej przez rząd.

Coroczne informacje o realizacji działań i wartościach wskaźników będą przekazywane przez realizatorów do koordynacji w urzędzie, a następnie przygotowywane będzie sprawozdanie roczne (w modelu analogicznym do przyjętego

w Strategii Rozwoju Gminy 2025–2035 – tj. zbieranie danych do końca kwietnia i opracowanie sprawozdania do końca maja, jako element „Raportu o stanie gminy”). SRPS będzie realizowana przy zachowaniu spójności z „Lokalnym planem deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych Gminy Klembów na lata 2026–2030”, który wyznacza kierunki rozwoju usług środowiskowych oraz zawiera część wdrożeniową obejmującą plan działań, koszty oraz system monitorowania i oceny. W praktyce oznacza to, że planowanie i realizacja działań SRPS w obszarze usług społecznych będzie koordynowana z priorytetami i obszarami interwencji wskazanymi w Planie DI (obejmujących m.in. osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego oraz dziecko i rodzina).

Podczas realizacji założeń w ramach niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmuje się następujące standardy zachowań:

1. Wszyscy są równi – szanujemy się wzajemnie.
2. Uczciwie traktujemy obowiązki obywatelskie (podatki, śmieci i otoczenie).
3. Podejmujemy dialog: to droga do rozwiązywania problemów. Prowadzimy dyskusje w kulturalny sposób.
4. Budujemy i podtrzymujemy zaufanie.
5. Uprzejmość i grzeczność. Traktujemy wszystkich tak jak sami chcielibyśmy być traktowani.
6. Ludzie są pomocni, otwarci, uczciwi, nieobojętni na nieporządne zachowania.
7. Wysoka jakość obsługi przez urzędników i podmiotowość.
8. Dbamy o wizerunek gminy.
9. Dbamy o środowisko i mienie gminy.
10. Prawo obowiązuje wszystkich tak samo.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Strategia gminna określa zadania publiczne, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach przewidzianych w tej ustawie. Zlecenie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym i innym podmiotom uprawnionym odbywa się po uprzednim przeprowadzeniu konkursu ofert, przy zastosowaniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także prawa zamówień publicznych.

W ramach niniejszej Strategii przewiduje się możliwość zlecania zadań publicznych w szczególności w obszarach zgodnych z kierunkami rozwoju usług społecznych

i deinstytucjonalizacji przyjętymi w Regionalnym i Lokalnym Planie DI, tj. w obszarach interwencji dotyczących: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających bezdomności i zagrożonych bezdomnością, osób w kryzysie zdrowia psychicznego, dziecka i rodziny.

Szczegółowy zakres zleczanych zadań (konkretne działania, odbiorcy, warunki realizacji i wymagane rezultaty) będzie każdorazowo doprecyzowywany w dokumentach wykonawczych Gminy oraz w dokumentach konkursowych, zgodnie z przyjętym podziałem kompetencji i systemem monitorowania realizacji działań SRPS.

5.2. Ramy finansowe

Każdy podmiot z terenu gminy, który realizuje zadania w ramach Strategii, planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie są one jedynie częścią składową budżetu Gminy, ale pochodzą także ze źródeł zewnętrznych (dotacji) pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet gminy Klembów;
- budżet powiatu wołomińskiego;
- budżet województwa mazowieckiego;
- budżet państwa, w tym dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz dofinansowujące częściowo zadania własne (np. udzielenie pomocy w formie posiłku, zasiłki stałe, okresowe);
- Fundusz Pracy;
- Narodowy Fundusz Zdrowia;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
- środki z funduszy europejskich;
- inne środki.

Dodatkowo, część działań może być finansowana poprzez zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (dotacje w trybach przewidzianych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) – zgodnie z corocznym programem współpracy gminy z NGO (ujęcie kwotowe w budżecie gminy

i w sprawozdaniach z realizacji programu). Dla określenia ram finansowych w SRPS, jako dane bazowe przyjęto wydatki zrealizowane przez GOPS Klembów (zadania własne i zlecone) w latach 2022–2024 – zgodnie ze sprawozdaniem GOPS.

Tabela 5 Wydatki ogółem GOPS Klembów (zadania własne i zlecone) – wykonanie 2022–2024

Pozycja	2022	2023	2024
Zadania własne (łącznie)	8 271 437,59	2 726 738,66	3 123 560,47
w tym dotacja z budżetu wojewody	395 161,93	419 028,25	534 394,06
Zadania zlecone	11 841 545,71	5 256 930,78	6 534 980,81
Razem – wydatki ogółem	20 301 752,88	7 983 669,44	9 658 541,28
Plan wydatków	20 498 269,72	8 086 365,88	9 844 405,10
% realizacji planu	99,04%	98,73%	98,11%

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS Klembów za 2024 r. (tabela „Wydatki ogółem w latach 2022–2024”)

Szacunkowe prognozy przyjęto w oparciu o średnią strukturę wydatków w obszarze polityki społecznej w latach 2020–2024, wyznaczoną na podstawie wykonania wydatków budżetu Gminy Klembów w działach klasyfikacji budżetowej: 851 (ochrona zdrowia), 852 (pomoc społeczna) oraz 853 (pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej). Jako punkt odniesienia dla prognozy przyjęto poziom wykonania z ostatniego dostępnego roku bazowego, a następnie zastosowano jednolity wskaźnik 3% rocznego wzrostu wydatków w całym okresie prognozy. Źródłem danych do określenia poziomu wykonania i struktury wydatków były sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Klembów (wydatki wg działów) oraz dokumenty planistyczne gminy (Wieloletnia Prognoza Finansowa) w zakresie zapewnienia spójności założeń finansowych.

Tabela 6 Prognoza finansowa SRPS 2026–2030

Rok	Łączna kwota wydatków (zł) – prognoza
2026	10 246 746,44
2027	10 554 148,84
2028	10 870 773,30
2029	11 196 896,50
2030	11 532 803,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów finansowych Gminy

Należy w tym miejscu dodać, że na trafność prognoz wydatków w obszarze polityki społecznej silnie wpływa zmienność finansowania zewnętrznego (zwłaszcza dotacji celowych i programów „akcyjnych”), których skala w kolejnych latach może się istotnie zmieniać lub całkowicie wygasać. Wprost wskazuje na to Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Klembów: długookresowe prognozowanie jest „obarczone zbyt dużym ryzykiem błędu”, a dochody związane m.in. z dotacjami celowymi niosą „duże ryzyko błędu”, co już w porównaniu do poprzednich prognoz skutkuje „bardzo dużymi zmianami i odchyleniami” w wykonaniu. Dodatkowo gmina zaznacza, że po 2026 r. nie planuje dochodów inwestycyjnych z dotacji celowych, ponieważ trudno przewidzieć zarówno ich wysokość, jak i możliwości pozyskiwania środków (w tym unijnych) w nowej perspektywie. Przykłady z wykonania budżetu pokazują, że w niektórych latach pojawiają się znaczące środki „nadzwyczajne” (np. finansowanie z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w działach 852/853 w 2022–2023), a w innych ich nie ma — co powoduje, że prognoza może być bardzo trafna w jednym roku, a w kolejnym istotnie odbiegać od wykonania mimo zachowania podobnych założeń bazowych. Dokładne prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii będą przygotowywane rokrocznie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i przedstawiane Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy do uwzględnienia w ramach planowanego i realizowanego budżetu Gminy.

5.3. Monitoring i ewaluacja

Monitoring

Stała obserwacja procesu wdrażania Strategii oraz efektów podejmowanych działań stanowi jeden z kluczowych elementów dla powodzenia całego procesu realizacji zamierzeń rozwojowych zdefiniowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klembów na lata 2026-2030. Zaplanowany i sprawnie funkcjonujący system monitoringu umożliwia pozyskanie rzetelnych danych a przez to ocenę postępów w zakresie wdrażania zapisów Strategii.

Monitoring to proces weryfikowania, czy realizacja Strategii przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągnęte cele i rezultaty określone w Strategii oraz jak przebiega wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne zamierzenia. Proces monitorowania polega na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących

w odniesieniu do celów wytyczonych w Strategii przy wykorzystaniu określonych wskaźników. Monitoring dostarczy informacji na temat postępów w osiągnięciu przyjętych celów oraz umożliwi kwantyfikację efektów zrealizowanych przedsięwzięć w różnych obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym.

Do szczegółowych etapów monitoringu Strategii należy zaliczyć:

- zbieranie danych i informacji (materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen),
- analizę danych i informacji - uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja,
- przygotowywanie raportów (zestawienie otrzymanych danych w raporty roczne),
- ocenę wyników (ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami, określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów Strategii),
- ocenę rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami i analizę jej przyczyn.
- planowanie korekty.

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń potrzebne będą konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Wskaźnik jest definiowany jako miernik wyznaczonego celu, zmobilizowanych zasobów, osiągniętego efektu, miernik jakości lub zmienna kontekstowa. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Monitoring Strategii będzie realizowany w dwóch etapach, na które składają się:

1. Analiza wskaźnikowa, realizowana na zakończenie roku, wskazująca zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy według wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych kierunków działań określonych w części strategicznej Strategii.
2. Coroczne sprawozdania z realizacji Strategii, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, ich stopnia realizacji oraz uzyskanych efektów. Dane do sprawozdania będą przekazywane przez realizatorów działań do Sekretarza Gminy w terminie do końca kwietnia roku

następującego po roku sprawozdawczym, a sprawozdanie roczne będzie przygotowywane do końca maja jako część Raportu o stanie gminy.

Ewaluacja

Dodatkowym rekomendowanym działaniem jest przeprowadzenie ewaluacji, dla zachowania obiektywizmu rekomendowana jest ewaluacja zewnętrzna, czyli przeprowadzona przez osobę / podmiot spoza Gminy, nie zaangażowany w realizację Strategii. W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy oceny stopnia realizacji założeń Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu realizacja Strategii przekłada się na zaspokojenie potrzeb mieszkańców Gminy.

Ewaluacja Strategii powinna obejmować:

- ocenę sposobu wdrażania zaplanowanych działań;
- diagnozę czynników, które mogą mieć wpływ na proces realizacji działań i skuteczność osiągania założonego celu Strategii;
- ocenę skuteczności i efektywności działań, a zwłaszcza osiągniętych rezultatów oraz postępów w realizacji celu Strategii;
- ocenę jakości zarządzania realizacją przedsięwzięcia;
- diagnozę zgodności realizacji poszczególnych działań z celem Strategii.

Ewaluacja powinna być przeprowadzona w oparciu o podstawowe kryteria (w odniesieniu, do których należy sformułować pytania badawcze):

- Skuteczność: jaki był wpływ działań realizowanych w ramach Strategii na osiągnięcie jej celu głównego? Na ile wyniki zrealizowanych działań odpowiadają kierunkom Strategii?
- Efektywność: w jakim stopniu nakłady były proporcjonalne do osiągniętych rezultatów?
- Trafność: w jakim stopniu kierunki Strategii i/lub zrealizowane przedsięwzięcia odpowiadają potrzebom jego mieszkańców?
- Użyteczność: na ile rezultaty i wpływ Strategii spełniają oczekiwania mieszkańców (przyczyniają się do rozwiązania problemów społecznych)?
- Trwałość: jak długo będą trwać pozytywne skutki przedsięwzięć podejmowanych w ramach Strategii po jego zakończeniu ich realizacji?

Podstawowe zasady aktualizacji strategii

Podstawą do podjęcia decyzji o przygotowaniu aktualizacji Strategii przed upływem okresu, na jaki została opracowana, będzie raport z monitoringu oraz rekomendacja Zespołu Zadaniowego ds. monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Aktualizacja może obejmować przede wszystkim działania konieczne dla osiągnięcia określonych celów, a przesłanką jej uruchomienia mogą być zmiany otoczenia wewnętrznego lub zewnętrznego gminy wpływające na skuteczność i adekwatność przyjętych działań. Ze względu na znaczny wpływ czynników zewnętrznych (decyzji podejmowanych na szczeblu centralnym w zakresie polityki społecznej) Strategia jest elastyczna i otwarta na korekty, ponieważ tylko odpowiednio wczesne reagowanie na pojawiające się szanse i zagrożenia zapewni możliwość realizacji działań i osiągnięcia zakładanych celów.

ANEKS – Diagnoza

A1 Analiza danych statystycznych

A 1.1 Demografia

Liczebność populacji

W ujęciu długookresowym gmina Klembów znajduje się w fazie wyraźnego wzrostu ludności, co odróżnia ją od wielu gmin wiejskich o tendencji spadkowej. W Strategii Rozwoju Gminy Klembów 2025–2035 podkreślono, że w latach 2014–2023 liczba mieszkańców wzrosła o 18,8%, osiągając ok. 11,3 tys. w 2023 r.; wzrost w latach 2019–2022 powiązano z poprawą warunków komunikacyjnych. Aktualne dane demograficzne pokazują dalszy wzrost w ostatnich latach: 11 097 mieszkańców w 2022 r., 11 356 w 2023 r. oraz 11 568 w 2024 r., co oznacza wzrost o 4,24% między 2022 a 2024 r. Przy powierzchni gminy 85,79 km² daje to gęstość zaludnienia ok. 135 osób/km² (dla 2024 r.).

Struktura płci i wieku

W latach 2022–2024 wzrost liczby mieszkańców dotyczył zarówno mężczyzn (z 5 486 do 5 717), jak i kobiet (z 5 611 do 5 851). Jednocześnie – zgodnie z wnioskami diagnozy w Strategii Rozwoju Gminy Klembów na lata 2025–2035 – w gminie zachodzi proces starzenia się społeczności lokalnej, jednak jego natężenie jest słabsze na tle powiatu wołomińskiego i województwa mazowieckiego; odsetek osób w wieku 65+ wzrastał nieznacznie, przy wskazywanej tendencji wzrostu udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz spadku udziału osób w wieku produkcyjnym.

W ujęciu szczegółowym (podział na pięcioletnie grupy wieku) w 2024 roku najliczniejsze były roczniki w wieku 40–44 lata (1 056 osób) oraz 45–49 lat (959 osób). Najmniej mieszkańców odnotowano w najstarszych grupach wieku: 80–84 lata (143 osoby) oraz 85 lat i więcej (152 osoby). W grupach wieku powyżej 65. roku życia liczebnie dominują kobiety, co jest spójne z ogólną prawidłowością demograficzną wydłużonego trwania życia kobiet. Rozkład ludności wg płci i wieku w 2024 r. prezentuje piramida wieku (Wykres: „Piramida wieku i płci w 2024 roku”).

Migracje i obciążenie demograficzne

Silnym mechanizmem oddziałującym na wzrost liczby mieszkańców jest dodatnie saldo migracji. W Strategii Rozwoju 2025–2035 wskazano, że w latach 2019–2023 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań, a saldo migracji na 1 000 mieszkańców wyniosło 23,5 w 2023 r. (dla porównania: powiat wołomiński 8,1; woj. mazowieckie 2,3). Widoczne są też kierunki migracji: w latach 2019–2023 najwięcej osób przeprowadziło się do gminy Klembów z Warszawy (298), gminy Wołomin (259) i gminy Radzymin (62).

Dane z Lokalnego Planu DI potwierdzają utrzymującą się wysoką wartość salda migracji: 20,4 (2022), 23,5 (2023), 21,7 (2024) na 1 000 mieszkańców. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi był w latach 2022–2024 stabilny (21,0 w 2022 r., 21,2 w 2023 r. i 20,9 w 2024 r.).

Prognoza

Strategia Rozwoju 2025–2035 przywołuje prognozę demograficzną GUS dla gminy Klembów opracowaną w 2023 r., zgodnie z którą liczba ludności w 2035 r. ma wzrosnąć o 7,0% względem 2023 r. (czyli do „nieco ponad 12 tys.”), przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że ze względu na położenie w Obszarze Metropolitalnym Warszawy realny przyrost może być wyższy.

A 1.2 Pomoc społeczna

Beneficjenci GOPS

W dokumentach gminnych dostępne są dane operacyjne GOPS i statystyka sprawozdawcza. Z danych tych wynika, że w 2024 r. w ramach realizacji SRPS odnotowano m.in. **197 rodzin objętych pracą socjalną (454 osoby)**, 12 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny (48 osób, w tym 22 dzieci), 111 rodzin korzystających ze świadczeń materialnych pomocy społecznej (250 osób) oraz 476 rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych (1129 osób, w tym 503 dzieci); a świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacano dla 34 dzieci. To pokazuje, że skala oddziaływania systemu wsparcia (zwłaszcza po stronie świadczeń rodzinnych) jest istotnie szersza niż sama „pomoc społeczna” rozumiana wyłącznie jako świadczenia z ustawy o pomocy społecznej.

Z kolei w Strategii Rozwoju 2025–2035 przyjęto wskaźnik BDL GUS „liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców” na poziomie 237 (dla 2023 r.) oraz oczekiwany spadek do 227 w 2035 r.

W 2024 r. GOPS wskazuje, że wsparciem z zakresu pomocy społecznej objęto 199 rodzin. W sprawozdawczości MPiPS-03/MRiPS-03 za 2024 r. wykazano 111 rodzin i 250 osób objętych świadczeniami (z zadań własnych i zleconych), a jednocześnie pracą socjalną objęto 197 rodzin (454 osoby). To pozwala opisać ważną cechę systemu lokalnego: duża część oddziaływania GOPS odbywa się poprzez pracę socjalną i działania wspierające, a nie wyłącznie przez wypłatę świadczeń.

W sprawozdaniu GOPS podkreślono też, że w ostatnich latach spada liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, co GOPS wiąże m.in. z systemem świadczeń na dziecko (800+) i programami wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie rośnie znaczenie „czystej pracy socjalnej”: w 2023 r. objęto nią 61 rodzin (121 osób), a w 2024 r. 88 rodzin (209 osób). Diagnostycznie oznacza to, że część rodzin nie kwalifikuje się (lub nie potrzebuje) pomocy finansowej, ale wymaga wsparcia w postaci poradnictwa, koordynacji, współpracy międzyinstytucjonalnej i pracy z problemami złożonymi (opieka nad dziećmi, uzależnienia, przemoc, zdrowie).

Przesłanki przyznawania pomocy

Dane GOPS/MPiPS-03 za lata 2022–2024 pozwalają opisać strukturę problemów społecznych wśród rodzin objętych wsparciem. Najczęściej występujące przesłanki w 2024 r. (liczba rodzin / liczba osób w rodzinach) to: długotrwała lub ciężka choroba (75 / 149), ubóstwo (69 / 137), niepełnosprawność (55 / 104), bezrobocie (42 / 109) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (37 / 96).

W ujęciu trendu 2022→2024 widać jednocześnie:

- spadek „ubóstwa” jako przesłanki (80 rodzin w 2022 → 69 w 2024),
- wzrost znaczenia zdrowia: długotrwała/ciężka choroba (62 → 75 rodzin) i utrzymywanie się wysokiego poziomu niepełnosprawności (54–55 rodzin),
- wyraźny wzrost „bezradności opiekuńczo-wychowawczej” (21 → 37 rodzin),
- utrzymywanie się problemów uzależnień: alkoholizm (14 → 15 rodzin, przy wzroście liczby osób w rodzinach 29 → 46).

Dane o powodach korzystania z pomocy społecznej (art. 7 ustawy o pomocy społecznej) pokazują, że w 2024 r. dominowały: długotrwała lub ciężka choroba (75 rodzin / 149 osób), ubóstwo (69 / 137), niepełnosprawność (55 / 104), bezrobocie (42 / 109) oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza i prowadzenia gospodarstwa domowego (37 / 96); istotne były też alkoholizm (15 / 46) i potrzeba ochrony macierzyństwa (18 / 89, w tym wielodzietność 14 / 74).

A 1.3 Bezrobocie

Trend i skala zjawiska

W ostatnich latach w gminie Klembów widoczny jest **spadek bezrobocia rejestrowanego**. Według danych BDL GUS przywołanych w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych, liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne zmniejszyła się z 297 osób w 2022 r. do 266 w 2023 r. i 255 w 2024 r.; równocześnie spadł udział bezrobotnych w populacji z 2,68% (2022) do 2,20% (2024).

Zróżnicowanie wg płci

W latach 2022–2024 bezrobocie spadało zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, przy czym wyższy poziom bezrobocia rejestrowanego dotyczył mężczyzn. W 2024 r. wśród mężczyzn odnotowano 152 osoby bezrobotne (2,66% populacji mężczyzn), a wśród kobiet 103 osoby (1,76% populacji kobiet).

Bezrobocie w powiązaniu z systemem pomocy społecznej

Dane GOPS pokazują, że bezrobocie pozostaje istotną przesłanką przyznawania pomocy społecznej, choć relacja między trendem bezrobocia rejestrowanego a skalą problemów społecznych nie jest „mechaniczna”. W 2024 r. bezrobocie jako powód korzystania z pomocy społecznej dotyczyło 109 osób, w 2023 r. 115 osób, a w 2022 r. 96 osób (w układzie sprawozdawczości GOPS wg art. 7 uops).

W tym samym czasie wśród dominujących problemów rodzin korzystających z pomocy społecznej GOPS wskazuje też m.in. długotrwałą /ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezradność opiekuńczo-wychowawczą, ubóstwo, co oznacza, że bezrobocie często współwystępuje z innymi czynnikami ryzyka.

Kontekst lokalny: suburbanizacja i dojazdy do pracy

Uwarunkowania rynku pracy w gminie wynikają także z jej położenia w strefie oddziaływania Warszawy. Strategia Rozwoju 2025–2035 wskazuje, że w gminie postępuje suburbanizacja Warszawy, a ważnymi miejscami pracy dla mieszkańców są Warszawa oraz gmina Wołomin.

To tło jest istotne interpretacyjnie: przy rosnącej funkcji mieszkaniowej gminy, bezrobocie rejestrowane może współistnieć z sytuacją, w której część aktywności zawodowej mieszkańców jest „wynoszona” poza gminę (dojazdy), a wsparcie aktywizacyjne i społeczne realizowane jest lokalnie.

A 1.4 Przestępczość

W aktualnym zestawie dokumentów nie ma pełnych, bieżących danych policyjnych o przestępczości ogółem (np. wg kategorii czynów, liczby interwencji, wykrywalności) – dlatego ten komponent diagnozy można dziś opisać rzetelnie tylko w zakresie zjawisk na styku z systemem pomocy społecznej, takich jak przemoc domowa, problemy alkoholowe, niealimentacja. W danych GOPS za 2022–2024 przemoc domowa występuje jako przesłanka przyznawania pomocy na niskim poziomie liczbowym (2 rodziny / 7 osób w 2024 r.), przy jednoczesnym wzroście względem 2023 r. Dodatkowo w sprawozdawczości MPiPS-03 występują dane dotyczące „przemocy domowej” jako przesłanki pomocy społecznej (2 rodziny / 7 osób w 2024 r.).

A 1.5 Programy i projekty w ramach pomocy społecznej

W 2024 r. GOPS wskazuje realizację i powiązanie działań z dokumentami gminnymi (w tym SRPS). Realizowano Gminny Program Wspierania Rodziny 2023–2025, **prowadzono pracę socjalną (197 rodzin/454 osoby)**, zapewniano asystenta rodziny (12 rodzin), wsparcie rzeczowe/usługowe (m.in. dożywianie – 72 dzieci), a także dostęp do bezpłatnego poradnictwa prawnego i psychologicznego; funkcjonowały świetlice w kilku lokalizacjach.

W obszarze usług i form wsparcia środowiskowego należy zauważyć, że w 2024 r. **z mieszkania wspomaganego skorzystały 3 osoby**, a koszt utrzymania mieszkań wyniósł 18 060,27 zł (gmina dysponuje dwoma mieszkaniami, limit 6 miejsc). Z kolei

w obszarze pieczy zastępczej w 2024 r. funkcjonowało **15 rodzin zastępczych**, w których przebywało **32 dzieci**, a GOPS ponosił częściowe koszty za 17 dzieci (125 865,62 zł).

Na podstawie sprawozdań GOPS można wskazać kluczowe, powtarzalne moduły wsparcia oraz ich skalę:

- **Praca socjalna i „czysta praca socjalna”** – rośnie rola działań pozafinansowych, kierowanych do rodzin z problemami złożonymi (przemoc, alkohol, zaniedbania, zdrowie). Część trudnych sytuacji rodzinnych nie sprowadza się wyłącznie do braku dochodu, lecz ma charakter **wielowymiarowy** (współwystępowanie problemów zdrowotnych, niepełnosprawności, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień i przemocy). W takich przypadkach kluczowe staje się wsparcie oparte na diagnozie sytuacji rodziny, towarzyszeniu w zmianie, uruchamianiu zasobów i **koordynacji pomocy** (kierowanie do specjalistów, współpraca ze szkołami, ochroną zdrowia, Zespołem Interdyscyplinarnym, sądem, NGO). Potwierdzają to dane GOPS: w 2024 r. pracą socjalną objęto **197 rodzin (454 osoby)**, a jednocześnie wzrosła liczba rodzin objętych „czystą pracą socjalną” (bez świadczeń pieniężnych) – co wskazuje, że wsparcie coraz częściej koncentruje się na **usługach i pracy z rodziną**, a nie tylko na transferach finansowych.
- **Mieszkania wspomagane** – w 2024 r. skorzystały **3 osoby**, a koszty utrzymania wyniosły **18 060,27 zł**. Ten moduł wsparcia pełni przede wszystkim funkcję stabilizującą i zapobiegającą pogłębianiu się kryzysu (np. ryzyko bezdomności, rozpad samodzielności, konieczność instytucjonalizacji). Jest to rozwiązanie o relatywnie małej skali liczbowej, ale o dużym znaczeniu w pracy z osobami w sytuacjach przełomowych i wymagających wsparcia w usamodzielnianiu.
- **Wspieranie rodziny i pieczy zastępcza** – w 2024 r. działało **15 rodzin zastępczych (32 dzieci)**, a GOPS ponosił koszty za **17 dzieci** w kwocie **125 865,62 zł**; asystent rodziny obejmował wsparciem **12 rodzin (48 osób, w tym 22 dzieci)**, a wydatki wyniosły **63 643,15 zł** (z częścią dotacyjną). Dane te pokazują, że system wsparcia rodziny obejmuje zarówno działania profilaktyczne i naprawcze (asystentura, praca z rodziną), jak i zabezpieczające (piecza zastępcza), które generują znaczące koszty i wymagają stałej współpracy GOPS z PCPR oraz sądem i placówkami oświatowymi. Rosnąca

w przesłankach pomocy „bezzradność opiekuńczo-wychowawcza” wskazuje, że komponent pracy z rodziną jest kluczowy dla ograniczania eskalacji problemów prowadzących do umieszczania dzieci w pieczy.

- **Pomoc materialna dla uczniów** – w 2024 r. wydatkowano **13 620,00 zł**, w tym dotację MEN **8 652,00 zł**; wypłacono stypendia dla 15 uczniów i zasiłki szkolne dla 7 uczniów (co pośrednio odzwierciedla obszary ryzyka: bezrobocie, choroba, niepełnosprawność, wielodzietność, rodziny niepełne, uzależnienia). Ten instrument ma charakter interwencyjno-wyrównawczy: ogranicza skutki ubóstwa i kryzysów rodzinnych w obszarze edukacji oraz zmniejsza ryzyko wykluczenia edukacyjnego (np. brak środków na dojazdy, materiały, wyposażenie). W diagnozie warto go traktować jako jeden z sygnałów „wrażliwych” – pokazuje, gdzie problemy materialne przekładają się na funkcjonowanie dzieci i młodzieży.
- **Współpraca i profilaktyka lokalna** – GOPS wskazuje działania informacyjne, współpracę międzyinstytucjonalną oraz wspieranie inicjatyw społecznych/NGO (w 2024 r. zatwierdzono do dofinansowania 12 projektów). Ten obszar ma znaczenie systemowe: pozwala poszerzać ofertę wsparcia poza zasoby własne GOPS i urzędu oraz wzmacniać działania profilaktyczne (np. wobec uzależnień i przemocy) poprzez szkoły, świetlice, organizacje społeczne i grupy nieformalne. W kontekście rosnących potrzeb w obszarze zdrowia, opieki i pracy z rodziną współpraca lokalna jest też narzędziem zwiększania dostępności usług bez konieczności budowania ich wyłącznie w strukturach gminy.

A 1.6 Identyfikacja trendów na podstawie danych

Na podstawie interpretacji i zestawienia dostępnych danych (2022-2024) można wskazać widoczne trendy:

1) **Ubóstwo** – spadek, ale wciąż jedna z głównych przesłanek

Ubóstwo spada zarówno w liczbie rodzin (**80** → **69**), jak i liczbie osób w rodzinach (**173** → **137**). Można to wiązać z tym, co GOPS wskazuje wprost: część presji dochodowej przejęły świadczenia powszechne na dzieci oraz inne instrumenty wsparcia, co ogranicza potrzebę korzystania z klasycznych świadczeń pieniężnych pomocy

społecznej. Jednocześnie ubóstwo pozostaje w „czołówce” przesłanek, co sugeruje, że w gminie nadal istnieje grupa gospodarstw domowych, które nie stabilizują sytuacji materialnej mimo instrumentów powszechnych (np. z uwagi na koszty choroby/niepełnosprawności lub kryzysy rodzinne).

2) **Choroba długotrwała /ciężka** – wyraźny wzrost

To najsilniej rosnąca przesłanka: **62 rodziny/108 osób (2022) → 75 rodzin/149 osób (2024)**.

Wzrost liczby osób w rodzinach objętych wsparciem z tego powodu sugeruje rosnące obciążenie problemami zdrowotnymi i opiekuńczymi (nie tylko pojedyncze osoby, ale często całe systemy rodzinne). Ten trend jest spójny z diagnozą demograficzną (postępujące starzenie się, choć relatywnie łagodniejsze niż w powiecie/województwie) i wzmacnia znaczenie usług środowiskowych.

3) **Niepełnosprawność** – stabilnie wysoka, z umiarkowanym wzrostem

Niepełnosprawność utrzymuje się na stałym, wysokim poziomie rodzin (**54–55** w każdym roku), przy wzroście liczby osób w rodzinach **92 → 104**. Diagnostycznie wskazuje to na stałą grupę rodzin wymagających wsparcia (świadczenia, usługi, poradnictwo, wsparcie opiekunów), a przy wzroście liczby osób może też oznaczać większe potrzeby w zakresie dostępności usług i koordynacji pomocy.

4) **Bezrobocie** – wzrost w 2023 i lekkie obniżenie w 2024, ale wyżej niż w 2022

Bezrobocie jako przesłanka pomocy wzrosło **39 → 46 rodzin** (2022→2023), a w 2024 r. spadło do **42 rodzin**; liczba osób w rodzinach: **96 → 115 → 109**. W połączeniu ze spadkiem bezrobocia rejestrowanego (BDL) pokazuje to, że część problemu bezrobocia w pomocy społecznej może dotyczyć **rodzin z wieloma współwystępującymi barierami** (zdrowie, opieka nad dziećmi, uzależnienia), gdzie sama poprawa rynku pracy nie rozwiązuje sytuacji.

5) **Bezradność opiekuńczo-wychowawcza** – najsilniejszy wzrost w obszarze rodzin

To drugi bardzo wyraźny trend wzrostowy: **21 → 37 rodzin** oraz **82 → 96 osób** (2022→2024). W podkategoriach: rosną **rodziny niepełne** (13→18 rodzin; 44→58 osób), a maleje liczba osób w rodzinach wielodzietnych w tej grupie (39→28 osób). Diagnostycznie wzrost bezradności oznacza rosnące zapotrzebowanie na wsparcie „miękkie” (asystentura, poradnictwo, współpraca ze szkołą, profilaktyka, praca z rodziną), co zbiega się z opisem GOPS o rosnącej roli pracy socjalnej i wsparcia pozafinansowego.

6) **Potrzeba ochrony macierzyństwa / wielodzietność** – stabilnie

Liczba rodzin jest zbliżona (19→18), a liczba osób w rodzinach wzrosła (85→89). W wielodzietności liczba rodzin w 2024 r. wraca do poziomu z 2022 r. (14), a liczba osób jest wyższa (71→74). Diagnostycznie: to przesłanka do utrzymania instrumentów wsparcia rodzin z dziećmi, w tym działań profilaktycznych, edukacyjnych i usługowych, zwłaszcza w gminie o rosnącej liczbie mieszkańców napędzanej migracjami.

7) **Alkoholizm** – wzrost liczby osób w rodzinach i utrzymująca się skala problemu
Liczba rodzin waha się (14→17→15), natomiast liczba osób w rodzinach wyraźnie rośnie: **29 → 44 → 46**. To istotny sygnał diagnostyczny: problem dotyczy nie tylko jednostek, ale obciąża całe systemy rodzinne (dzieci, partnerów), co zwykle wzmacnia ryzyka: zaniedbania, przemoc, problemy opiekuńczo-wychowawcze i długofalowe wykluczenie.

8) **Przemoc domowa** – niskie liczby jako przesłanka pomocy, ale rosnąca skala procedur NK

W „powodach pomocy” przemoc domowa jest wskazywana rzadko (6→3→2 rodziny), co może wynikać z tego, że przemoc częściej ujawnia się w pracy Zespołu Interdyscyplinarnego/NK niż jako formalna przesłanka decyzji o świadczeniu. Jednocześnie w sprawozdaniu GOPS widać wzrost skali procedur „Niebieskie Karty”: **35 (2022) → 33 (2023) → 52 (2024)**, w tym wszczęte **20 → 27 → 33**, a liczba spotkań grup roboczych **58 → 89 → 134**. Diagnostycznie oznacza to intensyfikację działań interwencyjnych i koordynacyjnych w obszarze przemocy oraz większe obciążenie pracą ZI/grup roboczych.

9) **Bezdomność, zdarzenia losowe, trudności po ZK** – incydentalne, ale wymagające gotowości systemu

Bezdomność utrzymuje się na pojedynczych przypadkach (1–3), podobnie zdarzenia losowe (4→3→3 rodziny) i trudności po zwolnieniu z ZK (pojawiają się w 2024 r. 1 rodzina).

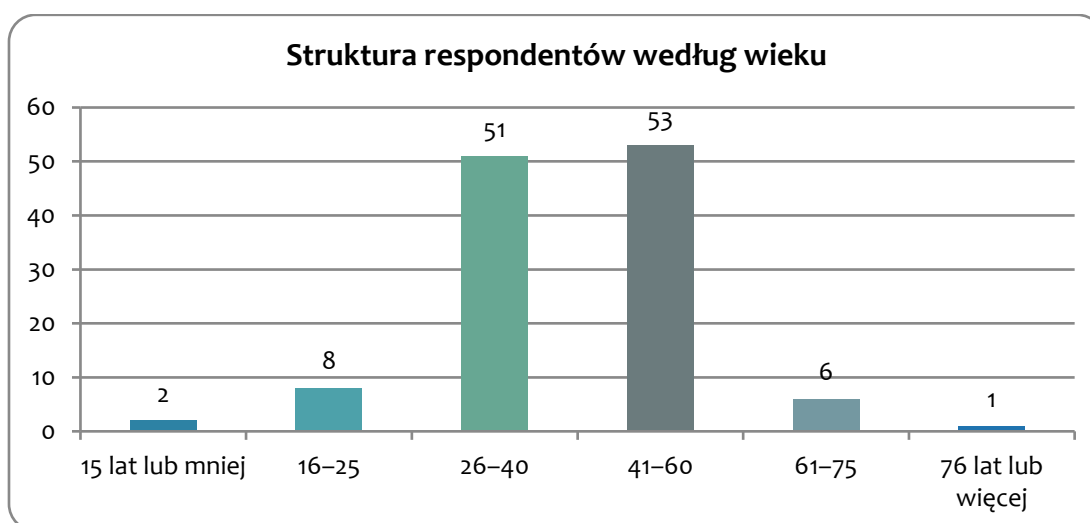
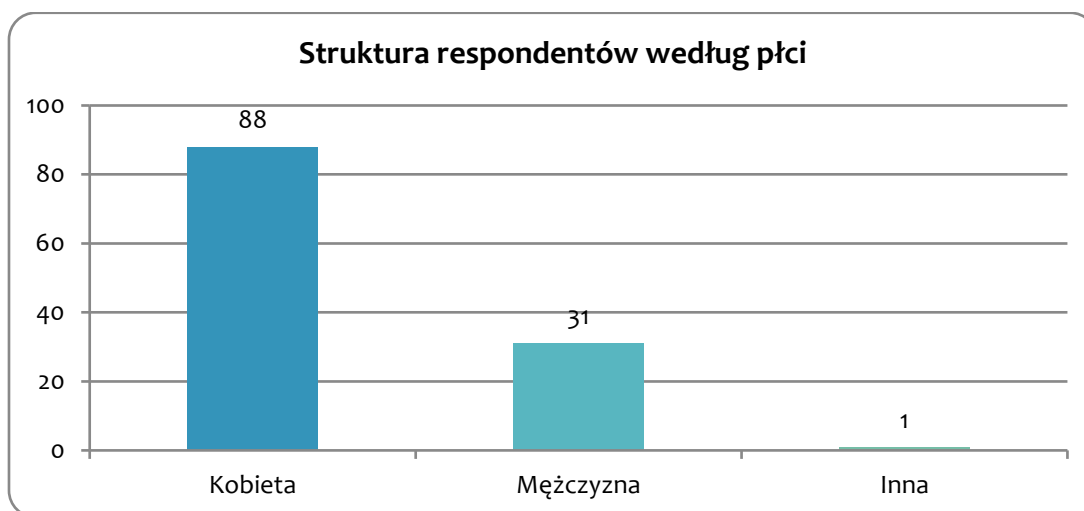
W diagnozie warto to traktować jako obszary „niskiej częstości, wysokiej wrażliwości” – wymagające procedur i współpracy, nawet jeśli nie generują dużej liczby spraw.

A2 Potrzeby i oczekiwania na podstawie badania

A 2.1 Profil osób wypełniających

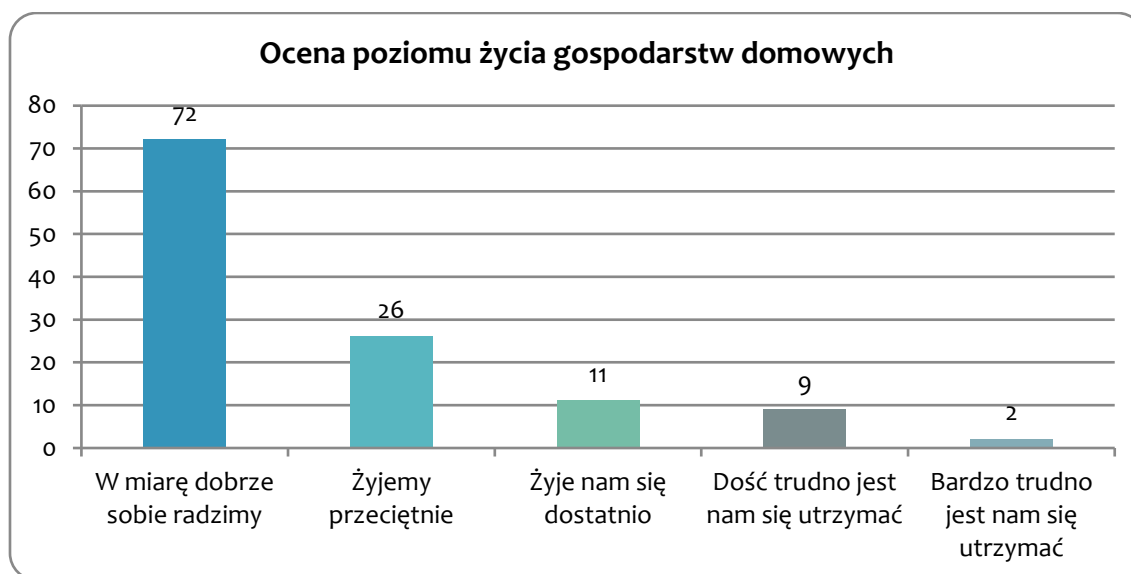
Struktura respondentów według płci

W badaniu udział wzięły głównie kobiety – odpowiedź „kobieta” wskazało 88 respondentek. Odpowiedź „mężczyzna” zaznaczyło 31 respondentów. Jedna osoba wskazała odpowiedź „inna”. W dwóch przypadkach nie udzielono odpowiedzi na to pytanie.

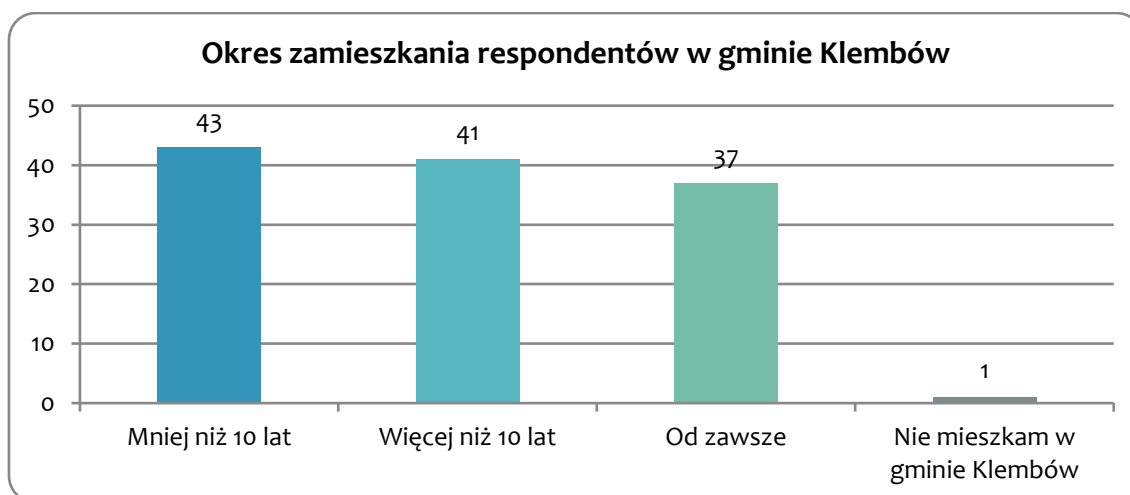
Ocena poziomu życia

Najczęściej wskazywaną odpowiedzią na pytanie „Które z poniższych zdań najlepiej określa poziom życia Pana /Pani (lub Pana /Pani gospodarstwa domowego)?” było stwierdzenie „w miarę dobrze sobie radzimy”, które zaznaczyły 72 osoby. Odpowiedź „żyjemy przeciętnie” wybrało 26 respondentów. Ocena „żyje nam się dostatnio” została wskazana 11 razy. Odpowiedź „dość trudno jest nam się utrzymać” zaznaczyło 9 osób, natomiast „bardzo trudno jest nam się utrzymać” – 2 osoby. W dwóch przypadkach nie udzielono odpowiedzi na to pytanie.

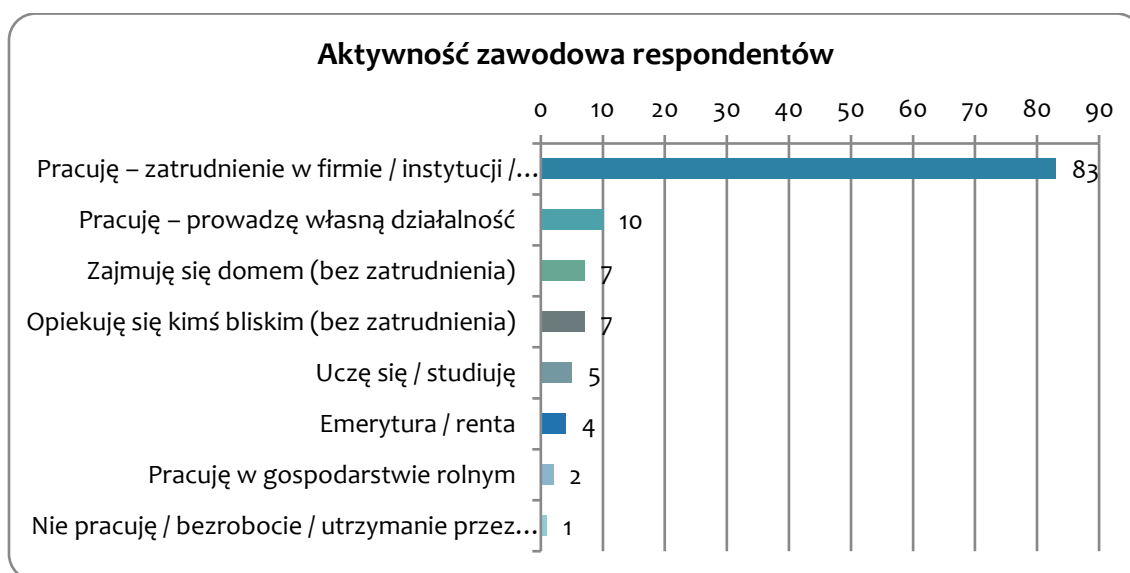
Okres zamieszkiwania na terenie gminy

Największą grupę respondentów stanowiły osoby mieszkające na terenie gminy Klembów krócej niż 10 lat – 43 wskazania. Niewiele mniej osób zadeklarowało zamieszkiwanie w gminie powyżej 10 lat (41 wskazań). Odpowiedź „od zawsze” wskazało 37 respondentów. Jedna osoba zadeklarowała, że nie mieszka na terenie gminy Klembów.

Aktywność zawodowa

Najczęściej wskazywaną formą aktywności zawodowej było zatrudnienie w firmie, instytucji lub organizacji, które zadeklarowały 83 osoby. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej wskazało 10 respondentów. Odpowiedzi „zajmuję się domem” oraz „opiekuję się kimś bliskim” uzyskały po 7 wskazań. Nauka lub studia zostały wskazane przez 5 respondentów, natomiast emerytura lub renta – przez 4 osoby. Pracę w gospodarstwie rolnym zadeklarowały 2 osoby. Odpowiedź „nic nie robię” zaznaczyła 1 osoba.

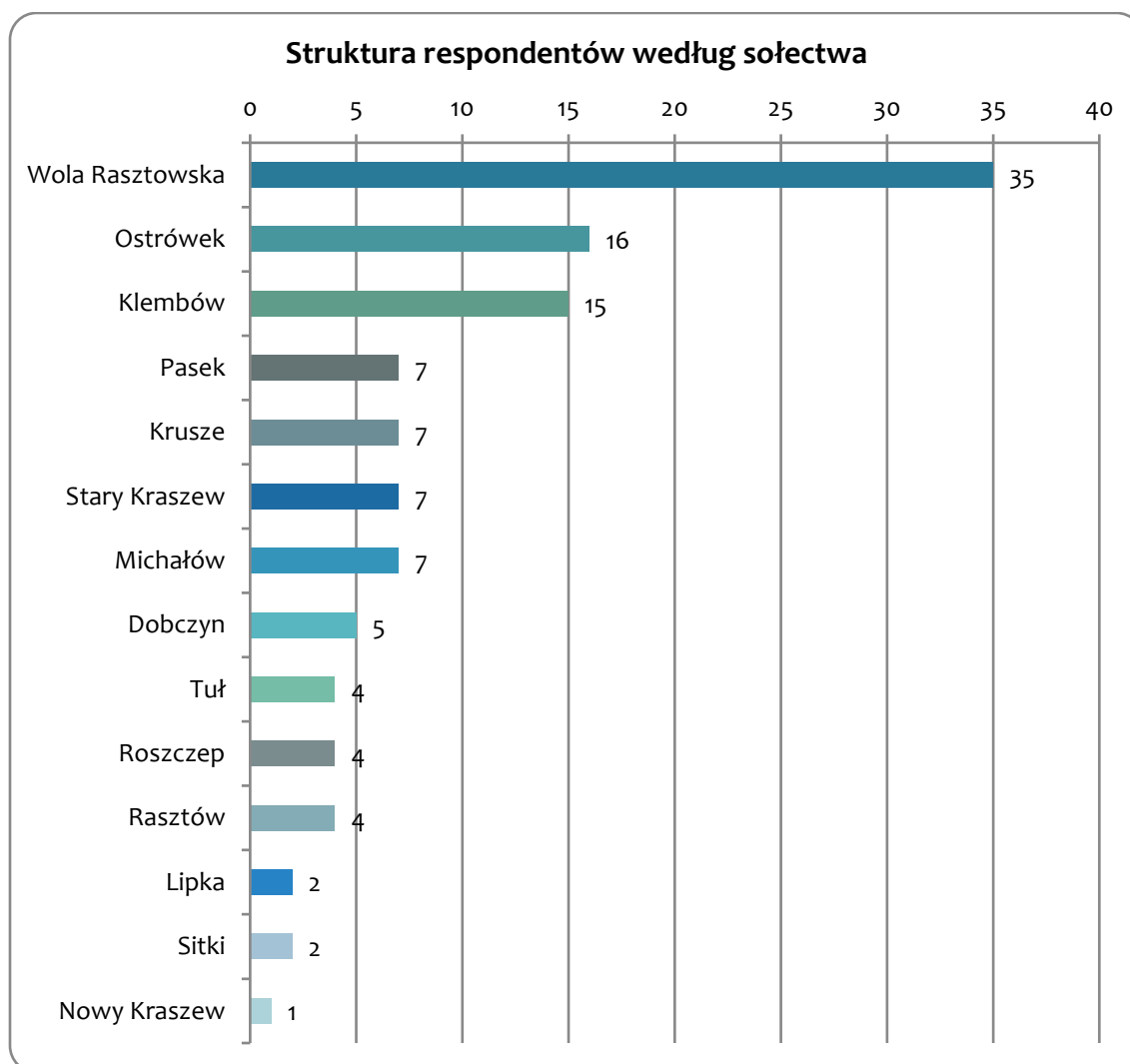
Dwie osoby wpisały własną odpowiedź:

- „Szukam pracy z marnym skutkiem”
- „Mam firmę, ale zawiesiłem działalność, bo rynek jest fatalny”

Sołectwo, w którym mieszkają respondenci

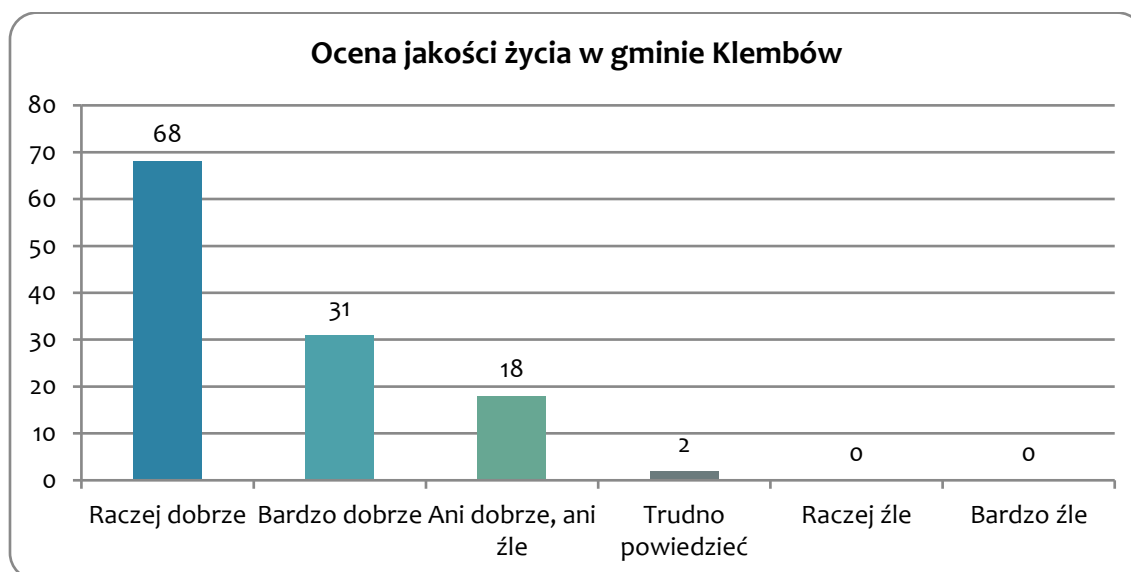
Najwięcej respondentów zadeklarowało zamieszkanie w sołectwie Wola Rasztowska – 35 wskazań. Kolejnymi najliczniej reprezentowanymi sołectwami były Ostrówek (16 wskazań) oraz Klembów (15 wskazań). Po 7 respondentów pochodzi z sołectw Pasek, Krusze, Stary Kraszew oraz Michałów. Z sołectwa Dobczyn pochodzi 5 respondentów. Po 4 wskazania odnotowano dla sołectw Tuł, Roszczep oraz Rasztów. Z sołectw Lipka i Sitki pochodzą po 2 osoby. Jedna osoba zadeklarowała zamieszkanie w sołectwie Nowy Kraszew.

Jakość życia w gminie

W odpowiedzi na pytanie dotyczące ogólnej oceny jakości życia w gminie Klembów (wykres poniżej) najczęściej wskazywano odpowiedź „raczej dobrze”, którą zaznaczyło 68 respondentów. Odpowiedź „bardzo dobrze” wybrało 31 osób. Ocena „ani dobrze,

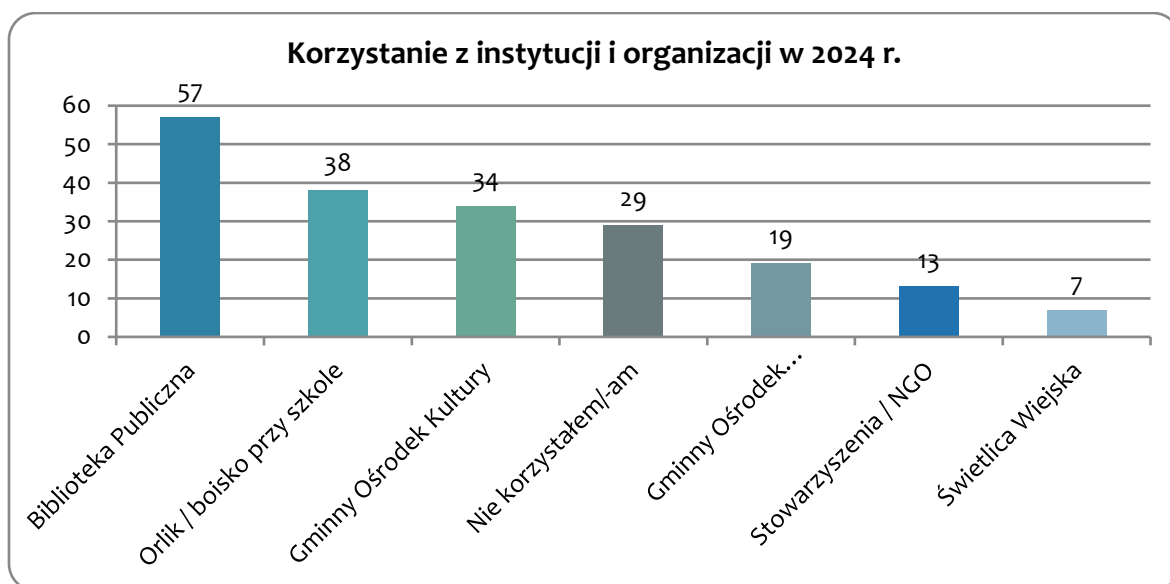
ani źle” została wskazana 18 razy. Odpowiedź „trudno powiedzieć” zaznaczyły 2 osoby. Żaden z respondentów nie wskazał odpowiedzi „raczej źle” ani „bardzo źle”.

Korzystanie z instytucji działających na terenie gminy Klembów w 2024 roku

Respondenci najczęściej wskazywali Bibliotekę Publiczną, z której korzystanie zadeklarowano 57 razy. Na drugim miejscu znalazło się korzystanie z Orlika lub boiska sportowego przy szkole (38 wskazań), a następnie Gminny Ośrodek Kultury (34 wskazania). Odpowiedź „nie korzystałem / nie korzystałam z żadnej z powyższych instytucji lub organizacji” została wskazana 29 razy. Z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej korzystanie zadeklarowano 19 razy. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe zostały wskazane 13 razy. Świetlica Wiejska uzyskała 7 wskazań.

Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, w związku z czym suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

We wskazaniu dotyczącym organizacji była możliwość wpisania tej, z której respondenci korzystają. Wśród odpowiedzi znalazły się:

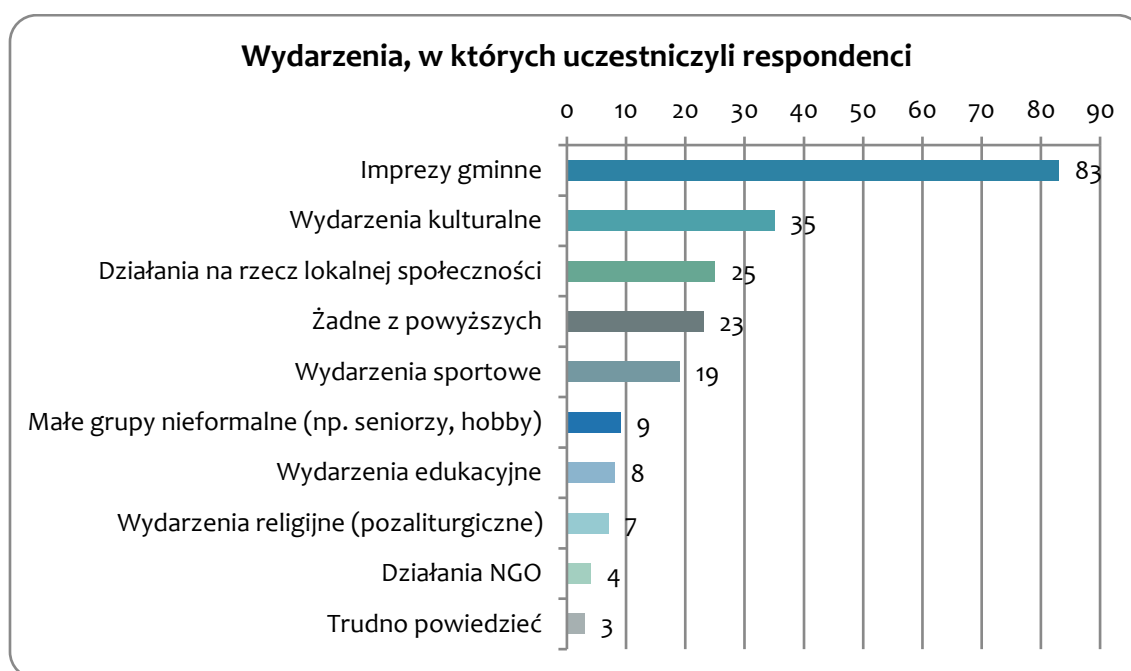
- Fundacja Natura Rzeczy
- Stowarzyszenie Wola Rasztowska
- Pomocna Dłoń
- KGW
- KGW Wola Rasztowska
- Przyszłość Roszczepu
- T.S. Dębina Ostrówek
- Stowarzyszenie Sagan
- Stowarzyszenie Zespół Muzyki Dawnej Flauti Divertenti
- Straż pożarna
- Mammografia w mammobusie
- Oglądanie zawodów

Udział w wydarzeniach gminnych

W odpowiedzi na pytanie dotyczące udziału w wydarzeniach realizowanych w gminie Klembów w 2024 roku (wykres poniżej) respondenci najczęściej wskazywali udział w imprezach gminnych, takich jak festyny i pikniki – odnotowano 83 wskazania. Kolejną najczęściej wybieraną kategorią były wydarzenia kulturalne, organizowane m.in. przez Gminny Ośrodek Kultury oraz bibliotekę, które uzyskały 35 wskazań.

Działania na rzecz lokalnej społeczności zostały wskazane 25 razy, natomiast wydarzenia sportowe – 19 razy.

Udział w aktywności w małych grupach nieformalnych, takich jak spotkania w gronie seniorów czy wspólne rozwijanie zainteresowań, zadeklarowało 9 respondentów. Wydarzenia edukacyjne, w tym konkursy wiedzy, uzyskały 8 wskazań. Wydarzenia o charakterze religijnym inne niż udział w nabożeństwie wskazano 7 razy. Najmniejszą liczbę wskazań odnotowano w przypadku działań organizacji pozarządowych (4 wskazania) oraz odpowiedzi „trudno powiedzieć” (3 wskazania). Odpowiedź „żadne z powyższych” została zaznaczona 23 razy.

Odpowiedzi własne:

- Fundacja Natura Rzeczy
- Stowarzyszenie Wola Rasztowska
- Zawody strażackie
- Sprzątanie rowów
- Podjęcie próby stworzenia grupy osób wspólnie wychodzących z psami oraz działania na rzecz promowania odpowiedzialnej opieki nad psami

A 2.2 Życie w gminie Klembów

Sytuacja osób młodych

Respondenci najczęściej wskazywali stwierdzenie, że w gminie Klembów nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób młodych (55 wskazań; 45,8%). Jednocześnie 46 osób (38,3%) zaznaczyło, że w gminie mieszka wiele osób młodych. Stosunkowo często wskazywano również odpowiedź mówiącą o tym, że osoby młode są niezbyt aktywne społecznie (44 wskazania; 36,7%). Odpowiedź „nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań ludzi młodych” została zaznaczona przez 27 respondentów (22,5%).

Stwierdzenie, że osoby młode wolą wyjechać z gminy po usamodzielnieniu się, wskazało 21 respondentów (17,5%), natomiast 10 osób (8,3%) zaznaczyło, że młodzi ludzie często decydują się na pozostanie w gminie lub powrót po zakończeniu nauki. Odpowiedzi dotyczące istnienia możliwości spędzania czasu wolnego dla młodych osób uzyskały 18 wskazań (15,0%), a stwierdzenie o raczej wysokiej aktywności społecznej osób młodych – 14 wskazań (11,7%). Najrzadziej zaznaczano opinię, że w gminie mieszka mało osób młodych (8 wskazań; 6,7%).

Lp.	Sytuacja osób młodych – treść odpowiedzi	Liczba wskazań	% respondentów
1	W gminie Klembów nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób młodych	55	45,8%
2	W gminie Klembów mieszka wiele osób młodych	46	38,3%
3	Osoby młode są niezbyt aktywne społecznie (spędzają czas na indywidualnych zajęciach lub z najbliższą rodziną)	44	36,7%
4	Nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań ludzi młodych z gminy Klembów	27	22,5%
5	Osoby młode usamodzielniające się w dorosłym życiu wolą na stałe wyjechać (poza gminę Klembów)	21	17,5%

Lp.	Sytuacja osób młodych – treść odpowiedzi	Liczba wskazań	% respondentów
6	W gminie Klembów są różne możliwości spędzania czasu wolnego dla osób młodych	18	15,0%
7	Co jest potrzebne ludziom młodym w gminie Klembów? (czego brakuje?)	16	13,3%
8	Osoby młode są raczej aktywne społecznie (chętnie angażują się w różne działania na rzecz lokalnej społeczności)	14	11,7%
9	Osoby młode usamodzielniając się w dorosłym życiu często decydują się na pozostanie w gminie Klembów (lub chętnie wracają np. po zakończeniu nauki)	10	8,3%
10	W gminie Klembów mieszka mało osób młodych	8	6,7%

Odpowiedzi własne respondentów. Odpowiedzi własne respondentów miały formę krótkich, hasłowych wypowiedzi. W przypadku, gdy jedna osoba wskazywała kilka elementów w ramach jednego obszaru tematycznego, zostały one ujęte w jednym wierszu. Powtarzające się identyczne sformułowania zostały oznaczone poprzez wskazanie liczby wystąpień.

1. Transport i komunikacja

- większa ilość autobusów bądź busy na stacjach PKP dojeżdżające do mniejszych wsi
- tania komunikacja (włączenie PKP Dobczyn do strefy 2)
- dopłat do biletów

2. Infrastruktura techniczna

- kanalizacji

3. Sport, rekreacja i infrastruktura aktywności fizycznej

- siłownia – 2×
- mini siłownia – połączona z kawiarnią
- basen
- miejsca do uprawiania sportu

- większej ilości ścieżek rowerowych

4. Rozwój zainteresowań, hobby i kompetencji

- hobby, elektronika, zdalne sterowanie, drony, kursy przedsiębiorczości, survival itd.

5. Motywacja i postawy społeczne

- motywacja do działania

Sytuacja seniorów

Respondenci najczęściej wskazywali stwierdzenie, że w gminie Klembów mieszka wiele osób starszych (76 wskazań; 62,3%). Po 42 osoby zaznaczyły odpowiedzi mówiące o tym, że osoby starsze na ogół mieszkają z rodziną lub kimś, kto może im pomóc, oraz że ze względu na słabą komunikację publiczną seniorzy mają ograniczone możliwości wyjazdu poza własne sołectwo (po 34,4%).

Odpowiedź „nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań seniorów” została wskazana przez 34 respondentów (27,9%). Możliwość liczenia na wsparcie ze strony bliskich lub znajomych zaznaczyło 29 osób (23,8%). Brak wystarczających możliwości spędzania czasu wolnego dla osób starszych wskazało 27 respondentów (22,1%), natomiast istnienie takich możliwości – 19 respondentów (15,6%).

Stwierdzenie, że w gminie są osoby starsze pozbawione wsparcia, zaznaczyło 16 osób (13,1%). Odpowiedź mówiącą o tym, że seniorzy chętnie spotykają się z innymi ludźmi także poza domem, wybrało 11 respondentów (9,0%), a że osoby starsze na ogół mieszkają samotnie – 9 respondentów (7,4%).

Żaden z respondentów nie wskazał odpowiedzi mówiącej, że komunikacja publiczna zapewnia seniorom możliwość swobodnego poruszania się po terenie gminy Klembów. Także nikt nie skorzystał z możliwości rozwinięcia wypowiedzi i dodania własnej opinii w tym pytaniu.

Lp.	Sytuacja seniorów - treść odpowiedzi	Liczba wskazań	% respondentów
1	W gminie Klembów mieszka wiele osób starszych	76	62,3%

Lp.	Sytuacja seniorów - treść odpowiedzi	Liczba wskazań	% respondentów
2	Osoby starsze na ogół mieszkają z rodziną lub kimś, kto może im pomóc w razie potrzeby	42	34,4%
3	Ze względu na słabą komunikację publiczną seniorzy nie bardzo mogą wyjeżdżać poza własne sołectwo	42	34,4%
4	Nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań seniorów z gminy Klembów	34	27,9%
5	Osoby starsze mogą liczyć na wsparcie ze strony bliskich lub znajomych	29	23,8%
6	W gminie Klembów nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób starszych	27	22,1%
7	Seniorzy wolą spędzać czas na codziennych czynnościach (głównie w swoim domu)	21	17,2%
8	W gminie Klembów są różne możliwości spędzania czasu wolnego dla osób starszych	19	15,6%
9	W gminie Klembów są osoby starsze, które nie mają wsparcia	16	13,1%
10	Seniorzy chętnie się spotykają z innymi ludźmi, także poza domem	11	9,0%
11	Osoby starsze na ogół mieszkają samotnie	9	7,4%
12	Co jest potrzebne seniorom w gminie Klembów? (czego brakuje?)	7	5,7%
13	W gminie Klembów mieszka mało osób starszych	2	1,6%
14	Komunikacja publiczna zapewnia seniorom możliwość swobodnego poruszania się po gminie	0	0,0%

Przewidywane działanie w sytuacji problemowej

Odpowiadając na pytanie „Gdyby ktoś z Pana/Pani znajomych znalazł się w trudnej sytuacji życiowej, to...” respondenci najczęściej deklarowali, że w sytuacji trudnej staraliby się pomóc we własnym zakresie – taką odpowiedź zaznaczyły 84 osoby (69,4%). Ponad połowa respondentów wskazała również, że szukałaby informacji w Internecie (57 wskazań; 47,1%). Kontakt z instytucją publiczną doradziłoby 33 respondentów (27,3%), natomiast kontakt z organizacją pozarządową – 9 respondentów (7,4%).

Odpowiedź „nie wiedział/abym co doradzić” wskazało 5 osób (4,1%). Jedna osoba zaznaczyła odpowiedź „nie zainteresował(a)bym się tą sytuacją” (0,8%). Nikt z respondentów nie zaznaczył odpowiedzi mówiącej o tym, że nie podjąłby żadnych działań z powodu istnienia instytucji pomocowych.

Ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

Lp.	Treść odpowiedzi (zgodnie z ankietą)	Liczba wskazań	% respondentów
1	Staralby / starałaby się Pan/i pomóc we własnym zakresie	84	69,4%
2	Szukałby / szukałaby Pan/i informacji w Internecie	57	47,1%
3	Doradził/a by Pan/i kontakt z instytucją publiczną	33	27,3%
4	Doradził/a by Pan/i kontakt z organizacją pozarządową	9	7,4%
5	Nie wiedział/aby Pan/i co doradzić	5	4,1%
6	Nie zainteresował/a by się Pan/i tą sytuacją	1	0,8%
7	Nic by Pan/i nie zrobił/a, ponieważ są instytucje, które pomagają	0	0,0%

Niektórzy ankietowani dodatkowo wpisywali własne odpowiedzi, wskazując w nich na:

- a) konkretne instytucje publiczne:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej / GOPS / OPS (wskazywane wielokrotnie)
- PCPR
- Poradnia specjalistyczna
- Psycholog (instytucja zajmująca się pomocą w danej sytuacji)

b) organizacje pozarządowe:

- Fundacje lokalne
- Organizacje pozarządowe „dopasowane do konkretnej sytuacji”

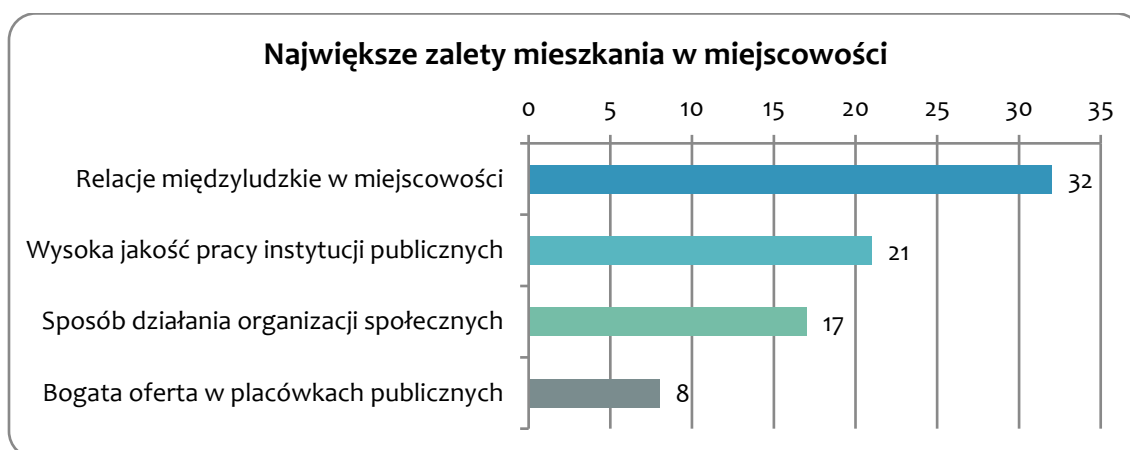
c) inne wypowiedzi:

- „Wszystko zależy od tego, czego dotyczyłaby ta trudna sytuacja – różne instytucje i NGO zajmują się wspieraniem w różnych dziedzinach”
- „Żadna z organizacji i tak nie pomaga”

Największe zalety mieszkania w gminie

Na pytanie Jakie są największe zalety mieszkania w Pani/Pana miejscowości? Jakie czynniki podnoszą jakość życia?” odpowiedzieli 74 osoby uczestniczące w badaniu. Respondenci najczęściej wskazywali relacje międzyludzkie w miejscowości jako istotną zaletę miejsca zamieszkania (32 wskazania; 43,2%). W dalszej kolejności wymieniano wysoką jakość pracy instytucji publicznych (21 wskazań; 28,4%) oraz sposób działania organizacji społecznych (17 wskazań; 23,0%). Rzadziej respondenci wskazywali na bogatą ofertę w placówkach publicznych (8 wskazań; 10,8%).

W odpowiedziach otwartych respondenci najczęściej podkreślali spokój, ciszę, charakter wiejski miejscowości, bliskość przyrody, a także dobre relacje sąsiedzkie i współpracę lokalną. Często wymieniano również sprawne funkcjonowanie instytucji publicznych, aktywność organizacji społecznych i sołectw, a także ofertę Gminnego Ośrodka Kultury i bibliotek.

Także i w tym pytaniu była możliwość dodania własnej wypowiedzi. Z tej możliwości skorzystało 29 osób. Wpisywane odpowiedzi zostały pogrupowane tematycznie, bez zasadniczej zmiany wpisanej treści.

1. Spokój, cisza, charakter wiejski

- „Spokój i cisza”
- „cisza i spokój”
- „Spokój i przyjazna atmosfera, dużo zieleni”
- „wiejskość np. brak korków”
- „Póki co względnie spokojna gmina”
- „Szukaliśmy my spokoju”

2. Przyroda i otoczenie

- „Natura”
- „Bliskość przyrody. Proszę o nią dbać”
- „cisza i spokój oraz jest coraz ładniej”

3. Relacje społeczne i sąsiedzkie

- „pomoc sąsiedzka”
- „Współpraca, wspólne dążenie do poprawy jakości życia”
- „Stosunkowo niewielka społeczność gminna, dająca jednostce poczucie bliskości”

4. Instytucje publiczne

- „Urząd Gminy Klembów działa super”
- „W Urzędzie Gminy załatwię sprawy sprawnie, a Panie w GOPS są bardzo miłe i pomocne”
- „Urząd Gminy, GOK, Biblioteka, GOPS (szczególnie w zakresie współpracy ze szkołami)”
- „Gmina”
- „GOK, biblioteka, szkoła”
- „Gminna biblioteka w Klembowie, GOPS”
- „Biblioteka publiczna”
- „Gminna Biblioteka Publiczna w Klembowie”
- „Wysoka oferta zajęć w GOK-u”
- „Blisko szkoła”

5. Organizacje społeczne i aktywność lokalna

- „Bardzo aktywne i zaangażowane Koło Gospodyń Wiejskich i Biblioteka”
- „Koło Gospodyń Wiejskich – wprowadziło czynne działanie”
- „Działanie sołectwa, organizacja integracji dla dzieci i dorosłych”
- „Sołtysi i Rada Sołecka prężnie działają jako lider społeczności”
- „Dbanie o wizerunek Woli Rasztowskiej”
- „Organizowane dla dzieci różne atrakcje, festyny itp.”

6. Dostępność i położenie

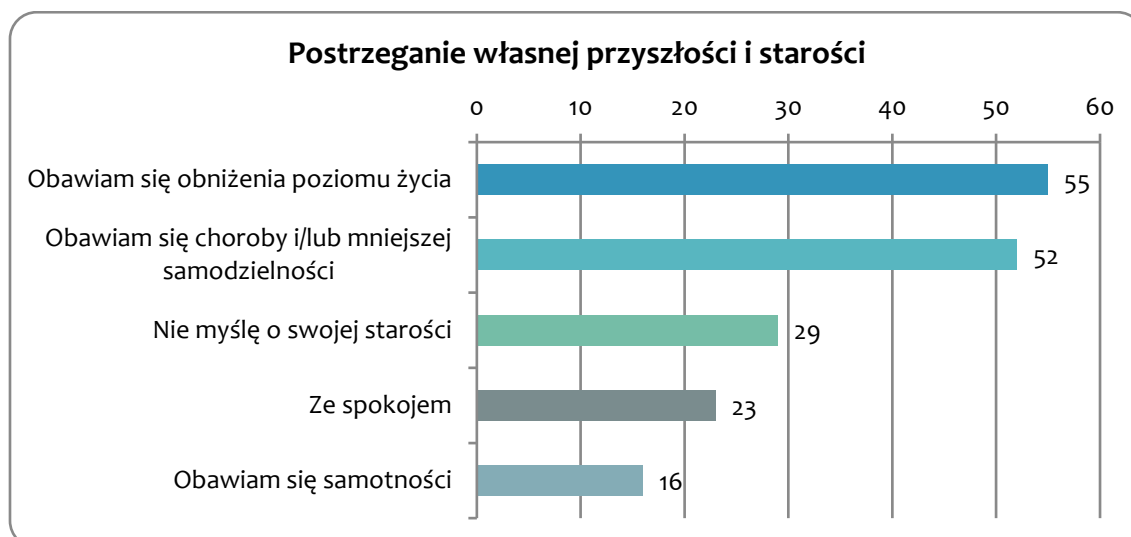
- „jedynym plusem jest pociąg do Warszawy choć bez 2 strefy dodatkowo płatny”

7. Wypowiedzi krytyczne / brak zalet

- „Brak jakiejkolwiek instytucji”
- „Nic z powyższych”

Spojrzenie w przyszłość

Odpowiadając na pytanie „Jak patrzy Pan/i na swoją przyszłość i starość?” respondenci najczęściej wskazywali, że obawiają się obniżenia poziomu życia w przyszłości (55 wskazań; 45,5%). Często zaznaczano również obawę przed chorobą i mniejszą samodzielnością (52 wskazania; 43,0%). Odpowiedź „nie myślę o swojej starości” zaznaczyło 29 respondentów (24,0%). Spokojne podejście do przyszłości i starości zadeklarowały 23 osoby (19,0%). Obawę przed samotnością wskazało 16 respondentów (13,2%). W odpowiedziach własnych pojawiły się dodatkowo obawy ekonomiczne związane z inflacją i systemem emerytalnym oraz obawy dotyczące bezpieczeństwa, w tym poczucia przygotowania kraju i gminy na sytuacje kryzysowe.

Własne wypowiedzi wpisywane przy tym pytaniu:

- „duża inflacja i ZUS to złodzieje”
- „boję się wojny, gmina ani kraj nie jest na nią gotowy i nie zapewnia mi bezpieczeństwa, pewnie nawet nie mamy schronu w gminie”

A 2.3 Problemy społeczne

Problemy zauważane w środowisku

Odpowiadając na pytanie „Czy zna Pan/i osobę lub rodzinę zamieszukującą w gminie Klembów, u której występują poniższe problemy” respondenci najczęściej wskazywali, że znają osoby lub rodziny zmagające się z problemem nadużywania alkoholu (49 wskazań; 41,2%). Jednocześnie 41 respondentów (34,5%) zaznaczyło odpowiedź „nie znam żadnej z powyższych sytuacji”.

Niepełnosprawność została wskazana przez 37 respondentów (31,1%). Problemy związane z biedą lub ubóstwem wskazały 22 osoby (18,5%). Po 21 respondentów zaznaczyło odpowiedzi dotyczące długotrwałej choroby, kryzysu psychicznego oraz niezaradności życiowej (po 17,6%). Bezrobocie zostało wskazane przez 18 respondentów (15,1%). Przemoc domową oraz przemoc w środowisku (np. rówieśniczym) zaznaczyło po 12 osób (po 10,1%). Zaniechywanie dzieci wskazało 11 respondentów (9,2%), natomiast niedawne odbycie kary więzienia – 10 respondentów (8,4%).

Rzadziej wskazywano zaniechywanie osób starszych (6 wskazań; 5,0%) oraz bezdomność (1 wskazanie; 0,8%). Jedna osoba wskazała inne trudności życiowe, opisując je jako „problemy z przestrzenią życiową dla osób wielodzietnych”. W pytaniu można było wskazywać wiele odpowiedzi, więc ich liczba przekracza liczbę respondentów.

Lp.	Problemy zauważane w środowisku	Liczba wskazań	% respondentów
1	Nadużywanie alkoholu	49	41,2%
2	Nie znam żadnej z powyższych sytuacji (osób / rodzin)	41	34,5%
3	Niepełnosprawność	37	31,1%

Lp.	Problemy zauważane w środowisku	Liczba wskazań	% respondentów
4	Bieda, ubóstwo	22	18,5%
5	Długotrwała choroba	21	17,6%
6	Kryzys psychiczny	21	17,6%
7	Niezaradność życiowa	21	17,6%
8	Bezrobocie	18	15,1%
9	Przemoc domowa	12	10,1%
10	Przemoc w środowisku (np. rówieśniczym)	12	10,1%
11	Zaniedbywanie dzieci	11	9,2%
12	Niedawne odbycie kary więzienia	10	8,4%
13	Zaniedbywanie osób starszych	6	5,0%
14	Bezdomność	1	0,8%
15	Inne trudności życiowe	1	0,8%

Nowe problemy dostrzegane w gminie

Jako nowe problemy społeczne respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienia behawioralne, takie jak uzależnienie od telefonu, gier czy Internetu (56 wskazań; 46,7%). Kolejnym często wskazywanym problemem były trudności z dojazdem i wykluczenie transportowe (51 wskazań; 42,5%). Na trzecim miejscu znalazły się problemy ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży (41 wskazań; 34,2%). Osłabienie relacji międzysąsiedzkich wskazało 39 respondentów (32,5%), a pojawienie się nowych mieszkańców i trudności z integracją – 38 respondentów (31,7%).

Przemoc rówieśniczą wskazały 33 osoby (27,5%), natomiast problemy ze zdrowiem psychicznym dorosłych – 25 osób (20,8%). Ubóstwo energetyczne zostało zaznaczone przez 21 respondentów (17,5%). Odpowiedź „nie dostrzegam żadnego z powyższych problemów” zaznaczyło 14 respondentów (11,7%). Pojawienie się cudzoziemców i trudności z tym związane wskazało 11 osób (9,2%), natomiast przemoc domową – 5 osób (4,2%).

Ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

Lp.	Nowe problemy dostrzegane w gminie	Liczba wskazań	% respondentów
1	Uzależnienia behawioralne (np. od telefonu, gier, Internetu)	56	46,7%
2	Trudności z dojazdem („wykluczenie transportowe”)	51	42,5%
3	Problemy ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży	41	34,2%
4	Oslabienie relacji międzysąsiedzkich	39	32,5%
5	Pojawienie się nowych mieszkańców i trudności z integracją	38	31,7%
6	Przemoc rówieśnicza (np. w szkole, w Internecie, hejt)	33	27,5%
7	Problemy ze zdrowiem psychicznym dorosłych	25	20,8%
8	Ubóstwo energetyczne	21	17,5%
9	Nie dostrzegam żadnego z powyższych problemów	14	11,7%
10	Pojawienie się cudzoziemców i trudności z tym związane	11	9,2%
11	Przemoc domowa	5	4,2%

Własne odpowiedzi wpisywane przez respondentów:

- „Agresja sąsiadów, groźby”
- „Bezpańskie psy biegające po okolicy, notorycznie uciekające z posesji, brak pomocy ze strony gminy oraz policji w Tłuszczu”
- „Oдноśnie do pkt i) – wykluczanie nowych mieszkańców; próby zgłaszania spraw na policję skutkują działaniami odwetowymi”
- „Rosnąca agresja – nie tylko w przestrzeni Internetu, ale też w relacjach bezpośrednich; brak działań dla dobra wspólnego, naruszanie zasad współżycia społecznego”

- „Brak sklepu typu Biedronka, Lidl; liczba mieszkańców rośnie, a dostępność usług maleje; ograniczanie hałasu oraz potrzeba oświetlenia ulicy Radiowej”

Problemy seniorów i osób z niepełnosprawnościami

W odniesieniu do trudności, jakich doświadczają seniorzy i osoby nie w pełni sprawne uczestnicy badania wskazywali najczęściej na utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej jako problem dotyczący osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze (57 wskazań; 47,1%). Często wymieniano również samotność (49 wskazań; 40,5%) oraz brak transportu publicznego (45 wskazań; 37,2%).

Ponad jedna trzecia respondentów wskazała ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (37 wskazań; 30,6%) oraz niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb (36 wskazań; 29,8%). Brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością zaznaczyły 34 osoby (28,1%), a niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego i integracji społecznej – 33 osoby (27,3%).

Niski poziom wrażliwości społecznej został wskazany przez 31 respondentów (25,6%). Po 28 osób zaznaczyło odpowiedzi „nie wiem” oraz bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania (po 23,1%). Dyskryminację wskazały 23 osoby (19,0%), natomiast problemy psychiczne lub emocjonalne – 22 osoby (18,2%). Rzadziej wskazywano niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych (21 wskazań; 17,4%), bariery architektoniczne w miejscach publicznych (16 wskazań; 13,2%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (11 wskazań; 9,1%). Jedna osoba zaznaczyła odpowiedź „nie dostrzegam żadnych problemów” (0,8%).

Ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

Lp.	Problemy seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba wskazań	% respondentów
1	Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej	57	47,1%
2	Samotność	49	40,5%
3	Brak transportu publicznego	45	37,2%

Lp.	Problemy seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba wskazań	% respondentów
4	Ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę	37	30,6%
5	Niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb	36	29,8%
6	Brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	34	28,1%
7	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego i integracji społecznej	33	27,3%
8	Niski poziom wrażliwości społecznej	31	25,6%
9	Nie wiem	28	23,1%
10	Bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania	28	23,1%
11	Dyskryminacja	23	19,0%
12	Problemy psychiczne, emocjonalne	22	18,2%
13	Niewystarczający zakres świadczonych usług opiekuńczych	21	17,4%
14	Bariery architektoniczne w miejscach publicznych	16	13,2%
15	Brak wsparcia ze strony rodziny	11	9,1%
16	Nie dostrzegam żadnych problemów	1	0,8%

Odpowiedzi własne wpisywane przy tym pytaniu:

- „Mówiąc o niepełnosprawnościach należy zawsze pamiętać o niepełnosprawnościach niewidocznych, w tym nadwrażliwości na dźwięk/hałas – to jedna z takich niepełnosprawności.”
- „Osoby starsze często szeryfują młodzieży.”

A 2.4 Działania pomocy społecznej

Potrzebne wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami

Jedno z pytań brzmiało „W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów na terenie gminy Klembów?”

Respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę tworzenia i prowadzenia placówek wsparcia dziennego (63 wskazania; 52,9%). Kolejnymi często wymienianymi obszarami były rozwijanie form spędzania czasu wolnego (48 wskazań; 40,3%) oraz rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (46 wskazań; 38,7%).

Organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania wskazało 45 respondentów (37,8%). Potrzebę zapewnienia całodobowej opieki zaznaczyło 35 osób (29,4%), a organizowanie szkoleń dla opiekunów – 34 osoby (28,6%). Odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało 26 respondentów (21,8%). Po 25 osób zaznaczyło odpowiedzi dotyczące organizowania kampanii społecznych podnoszących świadomość oraz organizowania informacji o dostępnych formach pomocy (po 21,0%). Wspieranie działalności organizacji pozarządowych wskazało 18 respondentów (15,1%). Jedynie 3 osoby (2,5%) zaznaczyły odpowiedź „nie dostrzegam potrzeby poszerzania oferty wspierania”.

Ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

Odp.	Potrzebne wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba wskazań	% respondentów
1	Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego	63	52,9%
2	Rozwijanie i tworzenie form spędzania czasu wolnego	48	40,3%
3	Rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	46	38,7%
4	Organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania	45	37,8%
5	Zapewnianie całodobowej opieki	35	29,4%
6	Organizowanie szkoleń dla opiekunów	34	28,6%
7	Trudno powiedzieć	26	21,8%
8	Organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość	25	21,0%
9	Organizowanie informacji o dostępnych formach pomocy	25	21,0%

Odp.	Potrzebne wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba wskazań	% respondentów
10	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych	18	15,1%
11	Nie dostrzegam potrzeby poszerzania oferty wspierania	3	2,5%

Wypowiedzi własne wpisywane przy tym pytaniu:

- „Głównie wprowadzenie do dyskursu tematu niepełnosprawności, w tym potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szczególnie ukrytymi), np. poprzez wprowadzanie ograniczeń możliwości generowania uciążliwego dla tych osób hałasu.”
- „Zwiększenie godzin dla osób opiekujących się osobą z niepełnosprawnościami.”

Potrzebne zadania pomocy społecznej

Kolejne pytanie w formularzu brzmiało „Jakie zadania powinny być wg Pani/Pana realizowane w ramach pomocy społecznej?” Respondenci najczęściej wskazywali, że w ramach pomocy społecznej powinno być realizowane pomaganie w trudnej sytuacji życiowej, obejmujące m.in. rozwiązywanie problemów rodzinnych, załatwianie spraw urzędowych oraz pomoc osobom samotnym i starszym (70 wskazań; 58,3%). Tyle samo respondentów zaznaczyło wsparcie psychologiczne (70 wskazań; 58,3%). Ponad połowa respondentów wskazała pomoc w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami i seniorami (64 wskazania; 53,3%) oraz wsparcie w formie asystenta osoby z niepełnosprawnością (62 wskazania; 51,7%). Wsparcie w formie asystenta rodziny oraz doradzanie w sytuacji przemocy domowej zaznaczyło po 60 respondentów (po 50,0%).

Pomoc osobom uzależnionym, w tym prowadzenie terapii, wskazało 57 respondentów (47,5%). Zakup posiłków dla dzieci w szkole został wskazany przez 55 osób (45,8%). Rzadziej wskazywano aktywizację zawodową i poradnictwo w zakresie pracy (45 wskazań; 37,5%), działania integracyjne (39 wskazań; 32,5%) oraz pomoc rzeczową (38 wskazań; 31,7%). Wypłacanie zasiłków pieniężnych zaznaczyły 34 osoby (28,3%). Najrzadziej wskazywano mieszkania wspomagane i treningowe (22 wskazania;

18,3%) oraz odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej (19 wskazań; 15,8%). Odpowiedź „nie wiem / trudno powiedzieć” zaznaczyło 9 respondentów (7,5%). Ze względu na możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi suma wskazań przekracza liczbę respondentów.

Lp.	Potrzebne zadania pomocy społecznej	Liczba wskazań	% respondentów
1	Pomaganie w trudnej sytuacji życiowej (np. rozwiązywanie problemów rodzinnych, załatwianie spraw urzędowych, pomoc osobom samotnym i starszym)	70	58,3%
2	Wsparcie psychologiczne	70	58,3%
3	Pomoc w opiece (nad osobami niepełnosprawnymi, seniorami itp.)	64	53,3%
4	Wsparcie w formie asystenta osoby z niepełnosprawnością	62	51,7%
5	Wsparcie w formie asystenta rodziny	60	50,0%
6	Doradzanie w sytuacji przemocy domowej	60	50,0%
7	Pomoc osobom uzależnionym (także prowadzenie terapii)	57	47,5%
8	Zakup posiłków dla dzieci w szkole	55	45,8%
9	Aktywizacja zawodowa, poradnictwo w zakresie pracy	45	37,5%
10	Działania integracyjne	39	32,5%
11	Pomoc rzeczowa (np. ubrania, paczki żywnościowe itp.)	38	31,7%
12	Wyplacanie zasiłków (świadczenia pieniężne)	34	28,3%
13	Mieszkanie wspomagane i treningowe	22	18,3%
14	Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	19	15,8%
15	Nie wiem / trudno powiedzieć	9	7,5%

Jedna osoba dodała własną wypowiedź: „Świetlica środowiskowa”.

Potrzebne zmiany poprawiające jakość życia

W kolejnym punkcie uczestnicy badania odpowiadali na pytanie „Czy czegoś brakuje w Pani/Pana miejscowości lub coś należałoby zmienić? Czy dostrzega Pan/i bariery lub utrudnienia obniżające jakość życia?” Respondenci najczęściej wskazywali na problemy w relacjach międzyludzkich w swojej miejscowości (31 wskazań; 41,9%). Często zaznaczano również niewystarczającą ofertę w placówkach publicznych (22 wskazania; 29,7%) oraz niską jakość pracy instytucji publicznych (20 wskazań; 27,0%). Rzadziej respondenci wskazywali na sposób działania organizacji społecznych (5 wskazań; 6,8%).

W odpowiedziach otwartych respondenci zwracali uwagę m.in. na problemy integracyjne, braki w ofercie sportowej i kulturalnej, ograniczoną dostępność transportu publicznego, niedostateczną jakość usług publicznych, a także problemy infrastrukturalne i środowiskowe, takie jak brak kanalizacji czy zanieczyszczenie powietrza.

Ze względu na techniczne możliwości formularza odpowiedzi do wyboru obejmowały hasłowo zagadnienie oraz otwierające pytanie, do rozwinięcia w ramach własnej wypowiedzi.

Odp.	Potrzebne zmiany poprawiające jakość życia	Liczba wskazań	% respondentów
1	Relacje międzyludzkie w miejscowości – co przeszkadza najbardziej	31	41,9%
2	Niewystarczająca oferta w placówkach publicznych – czego brakuje	22	29,7%
3	Niska jakość pracy instytucji publicznych – której instytucji	20	27,0%
4	Sposób działania organizacji społecznych – co należy zmienić	5	6,8%

Wypowiedzi własne respondentów. Wpisy zostały pogrupowane tematycznie bez zmiany ich zasadniczego brzmienia. Grupowanie ma charakter porządkujący i nie stanowi interpretacji treści wypowiedzi.

1. Relacje międzyludzkie, integracja, postawy społeczne

- „Życzliwości, uśmiechu”
- „Brak zainteresowania”
- „Brak empatii oraz świadomości roli usługowej dla mieszkańców”
- „Ludzie nie spotykają się ze sobą”
- „Brak otwartości, poczucie obcości”
- „Trudno się zintegrować nowym osobom z ludźmi mieszkającymi tu dłużej czas”
- „Dyskryminacja rolników przez nowych mieszkańców”
- „Kolesiostwo i brak szerszych perspektyw np. duże firmy”

2. Oferta spędzania czasu wolnego, sport, kultura

- „Bardzo uboga oferta Gminnego Ośrodka Kultury”
- „Zajęć sportowych dla dorosłych, brak siłowni, fitness”
- „Mała różnorodność zajęć pozalekcyjnych dla dzieci”
- „Spotkania i zajęcia dla seniorów”
- „Restauracja, kawiarnia, miejsce dla młodzieży (i nie piszę tu o Dobczynie ani Klembowie)”
- „Miejsce, gdzie można schować się w razie złej pogody, jednocześnie mogąc spędzić produktywnie czas”

3. Transport i komunikacja

- „Sposób organizacji komunikacji transportowej”
- „Komunikacja – jeżeli w rodzinie nie ma samochodu...”
- „Brak komunikacji miejskiej”
- „Brak latarni na końcu ulicy Radiowej”

4. Funkcjonowanie instytucji publicznych

- „Komisariat policji”
- „Policja”
- „Poczta w Klembowie – godziny otwarcia to jakiś żart”
- „Pediatria”

5. Infrastruktura techniczna i środowisko

- „Brak kanalizacji”
- „Smród z kominów zimą, ostre zadymienie”
- „Smog w miejscowości Pasek”
- „Psy biegające luzem”

6. Wsparcie społeczne i pomoc

- „Placówki wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami”
- „Robić np. zbiórki dla osób potrzebujących w naszej gminie, bądź zawieźć do GOPS-u”

7. Pojedyncze, ogólne odpowiedzi

- „Lotnisko”
- „Trudno powiedzieć”
- „Nie mam”

A 2.5 Inne

W ankiecie zostało zawarte także jedno pytanie otwarte: „Inne uwagi, opinie, komentarze dotyczące kwestii społecznych w gminie Klembów i/lub działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej”. W pytaniu otwartym respondenci (16 odpowiedzi) zgłaszali zarówno uwagi krytyczne, jak i pozytywne opinie dotyczące sytuacji społecznej w gminie Klembów oraz działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wypowiedzi dotyczyły m.in. dostępności i charakteru wsparcia instytucjonalnego, potrzeby większej inicjatywy ze strony instytucji, a także pozytywnego wpływu działań GOPS na życie osób z niepełnosprawnościami.

Część wypowiedzi odnosiła się do relacji międzyludzkich i integracji społecznej, w tym do napięć pomiędzy nowymi i długoletnimi mieszkańcami oraz poczucia braku integracji. Respondenci zwracali także uwagę na bezpieczeństwo dzieci, braki w ofercie dla dzieci z autyzmem, a także na problemy infrastrukturalne, takie jak transport publiczny, kanalizacja, bezpieczeństwo pieszych oraz uciążliwości środowiskowe.

Pojawiały się również pojedyncze wypowiedzi neutralne lub ogólne, niewnoszące treści merytorycznej.

Zebrane odpowiedzi można pogrupować w następujące obszary tematyczne:

1. Ocena działalności GOPS / wsparcia instytucjonalnego

- „Brak wsparcia”

- „Jak ktoś nie przyjdzie po pomoc, to same Panie nie przyjdą z inicjatywą, pomimo że znają problem”
- „Działalnością swoją bardzo ułatwiają życie osobom niepełnosprawnym (...) znowu chce się żyć”
- „Fajnie by było założyć grupę, w której GOPS udostępniłby rzeczy (...) potrzebującemu mieszkańcowi”

2. Integracja społeczna, relacje międzyludzkie, napięcia

- „Zwrócenie uwagi na problemy ludzi (...) których nowi mieszkańcy dyskryminują”
- „Pojawienie się mężczyzn zwiększyło agresję w gminie, szczególnie wobec dzieci”
- „Więcej inicjatyw dających możliwość integracji międzyludzkich”
- „Na razie nie czuję się też zintegrowany z ludźmi”

3. Dzieci, bezpieczeństwo, potrzeby szczególne

- „Brakuje oferty dla dzieci z autyzmem”
- „Przejęcie dla dzieci nadal nie jest wystarczająco bezpieczne”
- „Dzieci nie powinny być wystawiane na takie ‘wartości’”

4. Infrastruktura, transport, środowisko

- „Brak środków transportu do Wołomina”
- „Brak kanalizacji i uciążliwy wywóz szamba”
- „Zwiększenie komunikacji miejskiej, zwiększenie ilości dróg rowerowych”
- „Założenie paneli dźwiękoszczelnych w Woli Rasztowskiej”

5. Oferta lokalna i rozwój usług

- „Biedronka, Lidl, może basen, siłownia”
- „Dobrze organizowane wydarzenia gminne”

6. Wypowiedzi neutralne lub puste

- „Bez uwag”
- „Brak”
- „”

A 2.6 Perspektywa seniorek i seniorów

Warsztat konsultacyjny z seniorkami i seniorami został przeprowadzony w Klubie Seniora w dn. 24 listopada 2025 i miał charakter moderowanej pracy grupowej połączonej z dyskusją plenarną. Celem spotkania było pogłębienie diagnozy sytuacji osób starszych, w szczególności w zakresie codziennego funkcjonowania, samodzielności, zdrowia, relacji społecznych oraz poczucia przynależności do lokalnej wspólnoty. Zakres tematyczny warsztatu obejmował trzy główne obszary: dostępność i warunki życia w gminie, wsparcie zdrowotne i opiekuńcze oraz aktywność społeczną.

Dostępność, infrastruktura i środowisko życia

Uczestniczki i uczestnicy warsztatu wskazywali na zróżnicowaną sytuację w zakresie dostępności transportowej i infrastrukturalnej w poszczególnych miejscowościach gminy. W części sołectw dostęp do podstawowych usług (lekarz, sklep, urząd) oceniany był jako wystarczający, szczególnie tam, gdzie funkcjonuje transport publiczny lub darmowe połączenia do specjalistów. Jednocześnie podkreślano, że brak samochodu w wielu przypadkach znacząco ogranicza samodzielność osób starszych.

Zwracano uwagę na bariery w przestrzeni publicznej, takie jak brak elementów poprawiających bezpieczeństwo pieszych, wąskie chodniki, brak zabezpieczeń przy ruchliwych drogach (barierkach) czy niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.

W kontekście środowiska życia pojawiały się również kwestie jakości powietrza, uciążliwości zapachowych, hałasu oraz poczucia braku wpływu mieszkańców na rozwiązywanie niektórych lokalnych problemów środowiskowych.

Samodzielność, zdrowie i obawy związane z przyszłością

Istotnym wątkiem warsztatu były obawy seniorów dotyczące przyszłości, w szczególności pogarszającego się stanu zdrowia, utraty samodzielności, samotności oraz braku wsparcia ze strony rodziny. Wypowiedzi uczestników wskazywały na poczucie niepewności związane z dostępem do opieki zdrowotnej, zwłaszcza specjalistycznej, oraz z trudnościami organizacyjnymi w korzystaniu z systemu ochrony zdrowia.

Seniorzy zwracali uwagę na długie terminy oczekiwania na wizyty, brak specjalistów na terenie gminy oraz konieczność dojazdów do innych miejscowości. Jednocześnie

podkreślano, że wiele osób starszych ma trudności w poruszaniu się po systemie instytucjonalnym – nie wie, z jakich form wsparcia może skorzystać, jakie procedury należy uruchomić ani gdzie szukać informacji.

W dyskusji wielokrotnie pojawiała się potrzeba rozwoju usług środowiskowych i mobilnych, w tym wizyt domowych specjalistów, pielęgniarek środowiskowych, rehabilitantów czy wsparcia psychologicznego. Zwracano uwagę, że dla części osób barierą nie jest wyłącznie brak oferty, lecz także lęk przed kontaktem z instytucją, nieufność wobec „obcych” oraz obawa przed stygmatyzacją.

Samotność, relacje rodzinne i zmiana modelu opieki

Jednym z silniej akcentowanych tematów była samotność osób starszych oraz zmieniające się relacje rodzinne. Uczestnicy warsztatu wskazywali, że część seniorów pozostaje w domach, rzadko wychodzi i nie korzysta z dostępnych form aktywności, nawet jeśli są one oferowane lokalnie. Zjawisko to wiązano zarówno z problemami zdrowotnymi, jak i z utrwalconymi postawami, wstydem, depresją oraz brakiem wsparcia ze strony najbliższych.

Wypowiedzi osób uczestniczących wskazywały na poczucie osamotnienia w rodzinach oraz przekonanie, że odpowiedzialność za opiekę nad osobami starszymi coraz częściej bywa przerzucana na instytucje publiczne. Jednocześnie zwracano uwagę na niski poziom świadomości społecznej dotyczącej potrzeb osób starszych, chorób wieku podeszłego oraz procesów starzenia się, zarówno wśród samych seniorów, jak i ich rodzin.

Aktywność społeczna, integracja i oferta dla seniorów

Uczestnicy warsztatu pozytywnie oceniali funkcjonowanie Klubu Seniora oraz możliwość spotkań i wspólnych działań. Podkreślano znaczenie takich miejsc jako przestrzeni budowania relacji, przeciwdziałania samotności i utrzymywania aktywności społecznej. Jednocześnie wskazywano na potrzebę dalszego rozwoju oferty, jej urozmaicania oraz zwiększenia dostępności terytorialnej poprzez tworzenie podobnych miejsc w innych miejscowościach gminy.

Seniorzy zgłaszali zapotrzebowanie na zajęcia kulturalne, wyjazdy, aktywności rozwijające sprawność fizyczną i poznawczą oraz działania sprzyjające integracji międzypokoleniowej. W dyskusji pojawiał się również wątek poczucia mniejszego wpływu seniorów na życie lokalnych społeczności, zwłaszcza w kontekście rosnącej aktywności młodszych grup mieszkańców i zmieniających się form zaangażowania obywatelskiego.

Zasoby lokalne i pozytywna ocena gminy

Pomimo identyfikowanych problemów uczestnicy warsztatu podkreślali liczne atuty życia w Gminie Klembów. Wskazywano na poczucie bezpieczeństwa, spokój, dostęp do terenów zielonych, estetykę przestrzeni publicznej oraz relatywnie dobre relacje sąsiedzkie. Zasoby te postrzegane są jako ważna podstawa do dalszego rozwoju działań społecznych, w tym usług skierowanych do osób starszych.

Spis tabel

Tabela 1 Mocne strony	26
Tabela 2 Słabe strony.....	27
Tabela 3 Szanse.....	27
Tabela 4 Zagrożenia.....	28
Tabela 5 Wydatki ogółem GOPS Klembów (zadania własne i zlecone) – wykonanie 2022–2024.....	38
Tabela 6 Prognoza finansowa SRPS 2026–2030.....	38

